[...]AWA LASOWA,

USTAWY ŁOWIECKIE

I

USTAWA O OCHRONIE WŁASNOŚCI POLNEJ,

z dodaniem

ODNOŚNYCH USTAW, ROZPORZĄDZEŃ I OBJAŚNIEŃ.

WYDANIE NOWE, PRZEJRZANE I POPRAWIONE.

WE LWOWIE.
NAKŁADEM KSIĘGARNI GUBRYNOWICZA I SCHMIDTA
przy placu Katedralnym.
1887.

USTAWA LASOWA.

USTAWA LASOWA,

USTAWY ŁOWIECKIE

I

USTAWA O OCHRONIE WŁASNOŚCI POLNEJ,

z dodaniem

ODNOŚNYCH USTAW, ROZPORZĄDZEŃ I OBJAŚNIEŃ.

WYDANIE NOWE, PRZEJRZANE I POPRAWIONE.

WE LWOWIE.
NAKŁADEM KSIĘGARNI GUBRYNOWICZA I SCHMIDTA
przy placu Katedralnym.
1887.

Kraków. — Druk Wł. L. Anczyca i Sp., pod zarządem Jana Gadowskiego.

SPIS PRZEDMIOTÓW.

ROZDZIAŁ VI.

ROZDZIAŁ VII.

DODATKI:

ZAŁĄCZNIKI.

USTAWA LASOWA

z dnia 3-go grudnia 1852, l. 250 dź. u. p.,

obowiązująca od 1 stycznia 1853 roku.

ROZDZIAŁ I.

O zagospodarowaniu lasów.

§. 1.

Lasy dzielą się:

a) na lasy rządowe, t. j. na lasy będące własnością państwa i na takie, które znajdują się pod bezpośrednią administracyą władz rządowych.

Do lasów rządowych należą także lasy fundacyjne, zostające pod administracyą rządu.

b) na lasy gminne, t. j. na takie lasy i zarośla, które należą do gmin miejskich lub wiejskich, nakoniec

c) na lasy prywatne, t. j. na lasy należące do poszczególnych obywateli, do zakonów, klasztorów, beneficyów i fundacyj, tudzież do spólności polegających na tytule prawa prywatnego.

Lasy odstąpione osadom, gminom lub pewnej całości uprawnionych, z tytułu zniesienia służebnictw, zostają

pod względem leśno-policyjnym narówni z lasami gminnemi. (Patent z d. 5 lipca 1853, l. 130 dź. u. p. §. 31). Również zaliczają się do kategoryi lasów gminnych: lasy spółek albo zespoleń interesantów, które poszczególni członkowie używają spólnie (§. 9 rozp. min. z dnia 3 lipca 1873, l. 6953).

§. 2.

Bez pozwolenia nie wolno odjąć gruntu leśnego hodowli drzewa i obracać go na inne cele. Pozwolenie w tej mierze mogą udzielić co do lasów rządowych (§. 1a.) tylko ministerstwa, do których zakresu sprawy takie należą; gdzie zaś zachodzą względy strategii lub obrony kraju, tylko w porozumieniu z ministerstwem wojny, po dokładnem zbadaniu rzeczy przez władze polityczne i po wysłuchaniu wszystkich stron interesowanych.

Co do lasów gminnych (§. 1b.) i lasów prywatnych (§. 1c.) udzielenie pozwolenia należy do zakresu władzy obwodowej, która po uprzedniem wysłuchaniu samychże posiadaczy, tudzież osób, mających prawne pretensye do tegoż lasu, rozstrzygnie, czy ze względu na dobro publiczne, pozwolenie udzielone być może lub nie. Jeżeli przy tej sposobności inne osoby wystąpią z zarzutami opartemi na prawie prywatnem, wówczas władza obwodowa odeszle posiadacza proszącego o pozwolenie do przeprowadzenia praw swoich na zwyczajną drogę prawa cywilnego. Aż do rozstrzygnienia mającego nastąpić w tym przedmiocie, nie wolno czynić żadnej zmiany ze szkodą stanu lasu.

Czynności te władzy obwodowej, należą obecnie do zakresu starostwa powiatowego. Przy rozstrzygnieniach tego rodzaju, należy mieć wzgląd nietylko na potrzeby uprawy lasu, ale wogóle na potrzeby kultury krajowej

i na zabezpieczenie potrzebnej ilości drzewa. (Rozp. min. z 13 czerwca 1856, l. 7912).

Ponownie wezwane zostały rządy krajowe rozp. min. roln. z dnia 17 września 1884, l. 11752, ażeby zaostrzyły starostwom przestrzeganie przepisów co do pozwoleń na karczowanie lasu. Według reskryptu min. rol. z dnia 3 lutego 1870, l. 102 do namiestnika Galicyi może być zażądana w sprawach karczunku lasu, opinia reprezentacyj powiatowych, nie mogą jednak takowe rościć sobie prawa, aby się stało zadość ich orzeczeniu.

Kto samowładnie obraca grunta leśne na inne cele, podpada grzywnie od 1 do 5 złr. mon. konw. za każdy mórg niższo-austryacki (czyli 60 arów).

Kwoty pieniężne tak tu jak i na innych miejscach, należy rozumieć obecnie w walucie austryackiej, a to w równej wysokości. (Rozp. min. z d. 1 sierpnia 1858, l. 115, dz. u. p.

Przemiana dawniejszych miar powierzchni i sześciennych, na miary metryczne, wskazaną została rozp. min. z 17 kwietnia 1876, l. 64, dz. u. p.

Dotyczące części lasu, należy według potrzeby znowu poddać pod uprawę leśną, w odpowiednym przez biegłych oznaczonym przeciągu czasu. Jeżeli uprawa nie nastąpi w czasie oznaczonym, nałożyć należy karę powtórnie.

Co do usunięcia drzewostanu po obu stronach dróg państwowych, podaje przepisy rozporządzenie ministerstwa handlu z d. 14 czerwca 1859, l. 2988.

Co do dróg niepaństwowych, osądzać należy sprawę usunięcia drzewostanu wzdłuż takowych, według krajowych ustaw drogowych.

Ścisłe wykonanie §. 2 i 21 ustawy niniejszej, zaostrzone zostało ponownie rozporządzeniem ministerstwa rolnictwa z dnia 2 sierpnia 1872, l. 7281.

§. 3.

Świeże wyręby w lasach rządowych lub gminnych (§. 1a. i b.), mają być najdalej do pięciu lat ponownie na las zapuszczone.

Z dawniejszych wyrębów należy corok taką część na las zapuścić, ile lat obejmuje zaprowadzona kolej rębowa.

W lasach prywatnych (§. 1c.) można pod warunkami §. 20. (co do postępowania), zezwolić według okoliczności na dłuższe termina, jeżeli zupełne odstąpienie od tego, dozwolonem nie zostało.

Za niedopełnienie tego przepisu ukarać należy w ten sam sposób, jak za samowładne obrócenie gruntu leśnego na inne cele, a zaniedbane zapuszczenie na las, wymuszone być winno według §. 2.

Obowiązek zadrzewiania odnosi się także do lasów, na których ciążą służebnictwa, bez względu czy jest plan gospodarczy czy też go niema. (Trybunał administracyjny d. 11 lutego 1881, l. 195 i 196).

Jeżeli władza osądzi, że zadrzewienie tylko wtedy może być zapewnione, jeżeli będzie wykonane według pewnego planu; jest władza uprawnioną, kazać sobie plan tam przedłożyć do rozpoznania i zatwierdzenia. Tryb. admin. z dnia 11 lipca 1883, l. 1596.)

§. 4.

Lasu nie wolno pustoszyć, t. j. tak się z nim obchodzić, iżby przez to dalsze hodowanie drzewa zostało zagrożone lub stało się zupełnie niemożliwe. Jeżeli dalsze hodowanie drzewa jest tylko zagrożone, natenczas kara za spustoszenie jest taka sama, jak za samowolne obrócenie gruntu leśnego na inne cele, lub za zaniedbanie ponownego zadrzewienia lasu; nadto zaś

wymusić należy ponowne zadrzewienie lasu w sposób oznaczony wyżej. Jeżeliby zaś hodowanie drzewa stało się zupełnie niemożliwem, wówczas można podwyższyć grzywnę aż do 10 złr. mon. konw. za każdy mórg niższo-austryacki (60 arów).

Jeżeli w lesie jakim dokonane zostały spustoszenia daleko idące, może władza, — celem nadzorowania obchodzenia się z lasem, a względnie dla powstrzymania dalszych pustoszeń, — wglądnąć w plan gospodarczy i zarządzić jego przedłożenie. (Tryb. adm. z dnia 11 lipca 1883, l. 1596).

§. 5.

Obchodzenie się z lasem w taki sposób, iżby przez to las sąsiedni został wystawiony na oczywiste niebezpieczeństwo uszkodzenia od wiatru, jest zakazane. W szczególności tam, gdzieby zajść mogło niebezpieczeństwo tego rodzaju, przez zupełne wycięcie części lasu, należy pozostawić smugę istniejącego drzewostanu, w szerokości najmniej 20 sążni wied. (37 metrów), nazwaną ścianą leśną czyli osłoną od wiatru; a to na tak długo, dopokąd las sąsiedni według zasad nauki leśnej nie będzie wyrąbany. Ściana leśna tymczasem tylko przerąbywaną być może.

§. 6.

Na gruncie, który obnażony zupełnie na szerokich przestrzeniach, łatwo się stać może lotnym, tudzież w położeniu bardzo wysokiem i mocno spadzistem, należy ciąć lasy smugami wąskiemi lub przecinać takowe stopniowo i zadrzewiać niezwłocznie. W lasach jednak wysokopiennych, na górnym krańcu wegetacyi leśnej,

prowadzone być może tylko gospodarowanie przerębowe (czyli plondrownicze).

Celem przeprowadzenia w lasach robót mających na względzie nieszkodliwe odprowadzenie wód górskich, może być zarządzony osobny sposób użytkowania lasów, pastwisk, jakoteż wyprowadzenia płodów leśnych. (§. 2 ustawy z d. 30 czerwca 1884, l. 117, dz. u. p.). Jeżeli zarządzenia podobne sprowadzić mogą trwałe zniżenie dochodu, należy się właścicielowi lasu odpowiedne wynagrodzenie (§. 6 tejże ustawy). Grunta zajęte pod budowle do odprowadzenia wód górskich, mogą być także wywłaszczone (§. 4 i 5); grunty do składania i przysposobienia materyałów do budowania, oddać są obowiązani właściciele lasów za odpowiednem wynagrodzeniem (§. 3 ustawy wspomnianej).

§. 7.

Na brzegach wód większych, jeżeli je nie tworzą skały, tudzież na pochyłościach gór, gdzie obawiać się trzeba usuwania się ziemi, hodować należy lasy, tylko ze względem na zapobieżenie niebezpieczeństwom, zagrażającym glebie; a karczowanie pniaków i kopanie korzeni, o tyle tylko dozwolone być może, o ile doły i przerwy tem spowodowane, zabezpieczone zostaną natychmiast, przeciw wszelkiemu dalszemu szerzeniu się.

§. 8.

Przekroczenie przepisów, objętych poprzedniemi §-fami, podlega grzywnom od 20 do 200 złr. mon. konw. Kto winę ponosi w uszkodzeniach, spowodowanych przez to komu innemu, obowiązany jest wynagrodzić szkodę zdziałaną.

§. 9.

Lasy, na których ciężą służebności, muszą być nietylko zachowywane, lecz także w sposób odpowiedny trwale zagospodarowane.

Sposób i objętość pobierania pożytku z takich lasów, stosuje się do planu gospodarczego, ustanowić się mającego na żądanie uprawnionego lub zobowiązanego. Plan taki jednakowoż ustanowiony być winien zawsze tylko na żądanie jednej lub drugiej strony, po wysłuchaniu obydwóch i na podstawie zarysu przez bezstronnych biegłych ułożonego lub rozpoznanego, — przez władzę obwodową, a gdy taka władza w kraju koronnym nie istnieje, przez najniższą władzę polityczną.

Obecnie leży to w zakresie starostwa powiatowego.

Jeżeli się okaże w ogólności lub też przy tej sposobności: że pomiędzy uprawnionym a zobowiązanym niema zgody, tylko co do sposobu wykonywania służebności leśnej, samej przez się niezaprzeczonej, — natenczas rozstrzygnienie o tem, należy także do wyż wspomnianej władzy politycznej.

Przepisy co do regulacyi praw poboru drzewa, paszy i poboru płodów leśnych, tudzież innych służebności i praw spólnego posiadania i uzytkowania, mieszczą się w ces. pat. z 5 lipca 1853, l. 130. dz. u. p., w rozp. min. z 3. września 1855, l. 161. dz. u. p. rozp. min. z 6. marca 1857, l. 48. dz. u. p. i instrukcyi wydanej przez min. spr. wewn. i sprawiedl. z 31. października 1857, l. 218. dz. u. p.

Właściciel lasu obowiązany jest gospodarować w lesie służebnością obciążonym, według przepisów ustawy lasowej; nie wolno mu pustoszyć takowego na niekorzyść uprawnionego, przez gospodarstwo nieprawidłowe,

karczowanie lub zmianę sposobu gospodarowaniu. Ustanowienie planu gospodarczego lasu służebnego, ma na celu zapobieżenie obustronnym nadużyciom. Jeżeli między stronami o to niema zgody, rozstrzyga władza polityczna, po usiłowaniu doprowadzenia do zgody, na podstawie orzeczenia zaprzysięgłych biegłych, co do planu gospodarczego przedłożonego przez właściciela lasu. (Rozp. min. z 17 października 1856, l. 21053, i z 17 września 1858, l. 9870., także § 8 rozp. min. z dnia 3 lipca 1873, l. 1193.; a względem obowiązku do zadrzewiania notę odnośną do §. 3 ust. las.).

§. 10.

Nie wolno wpędzać bydła na paszę leśną do części lasu przeznaczonych do odnowienia, w których bydło szkodliwem się stać może młodej zarośli już istniejącej, lub dopiero powstać mającej (zagajniki, miejsca od paszy wyłączone); zaś w inne części lasu nie wolno wpędzać więcej bydła jak tylko tyle, ile tam znajdzie potrzebne dla siebie pożywienie.

Zagajniki wynosić mają w powszechności w lasach wysokopiennych najmniej szóstą część, w lasach zaś niskopiennych i połączonych najmniej piątą część, całej przestrzeni leśnej.

Obowiązek do zachowania przynajmniej przepisanych zagajników, istnieje dla lasów obowiązanych prawem pastwiska, czy dla takowych jest ułożony plan gospodarczy lub go niema. (Tryb. admin. d. 11 lutego 1881, l. 195 i 196).

Właściciele lasów i uprawnieni do wykonywania paszy, winni trzymać bydło w oddaleniu od miejsc wyłączonych od paszy (zagajników), czy to przez ustanowienie pastuchów, czy też w inny sposób od-

powiedny. Równie też powinno bydło, o ile to być może, paść się razem, nie zaś pojedyńczo.

Pędząc bydło na paszę, należy mieć wzgląd na konieczne zachowanie lasu, a w razie potrzeby uskuteczniać to należy nawet dłuższemi drogami (dokoła).

§. 11.

Liści i igieł opadłych, tudzież mchu na podściółkę, nie wolno zbierać inaczej jak tylko zapomocą grabi drewnianych, żadną zaś miarą nie należy przy tem wydrapywać i zabierać ziemi. Wrzos, borówki, żarnowiec miotłowy, janowiec (krzęcinkę), i inne tym podobne rośliny służące na podściółkę, można wyrzynać tylko tak, aby nie uszkadzać znajdujących się pomiędzy niemi roślin drzewnych.

W rębach trzebieżowych, nie wolno zbierać liści i igieł opadłych. Również nie wolno tego przedsiębrać w rębach odnawiających, jeżeliby przez to zagrożone było powstanie młodej zarośli.

§. 12.

Ściółki gałęzistej (okrzesanki), nie wolno zbierać, jak tylko w miejscach do cięcia przeznaczonych (na rębach zupełnych i trzebieżowych, w przerębach itp.)

Drzewa już ścięte, można obrać ze wszystkich gałęzi, stojące zaś i do ścięcia przeznaczone, tylko z dwóch trzecich części gałęzi. Drzew stojących na rębach a nie przeznaczonych do ścięcia, nie wolno wcale okrzesywać z gałęzi. Poza obrębem cięć, można obcinać z drzew tylko jednę trzecią część grubych gałęzi.

Cieńszych gałązek (młodzizny), znajdujących się pomiędzy grubszemi, obcinać nie wolno.

Z drzew, nieprzeznaczonych rychło do cięcia, można okrzesywać gałęzie tylko od miesiąca sierpnia do końca marca, wyłączając jednakże ztąd czas najostrzejszego zimna; nie wolno używać przy tem żelazek do łażenia.

Z uwzględnieniem szczególnych stosunków klimatycznych lub rolniczych, ministerstwo rolnictwa może dopuścić wyjątków pod względem powyższych okresów czasu. (Rozp min. z 27 marca 1859. l. 6165.)

§. 13.

Zbieranie podściółki, powtarzać wolno na tem samem miejscu najwięcej tylko co trzy lata; niewolno zać rozciągać tego zarazem na podściółkę z liści i z gałęzi. Pozostawia się jednak ocenieniu właściciela, czy dozwoli używać młodych drzewek na podściółkę.

§. 14.

Stosownie do przepisów objętych w §§. 9. aż do 13. włącznie, winni właściciele lasów obciążonych, służebnościami, asygnować uprawnionym w czasie odpowiednym, za tychże poprzedniem zgłoszeniem się, wszystko to, co im się należy w drzewie lub zbiórce; wyłączone zaś od tego przestrzenie, należy oznaczyć znakami odpowiednemi. O dniu i miejscu asygnacyi, tudzież o dokonanem wyłączeniu zagajników, winni właściciele lasów należycie zawiadomić uprawnionych, przez przełożonego gminy.

Do wydawania dodatkowych asygnacyj, w obrębie dotyczącej służebności, obowiązani są właściciele lasów tylko wtedy, jeżeli nieprzewidziane wypadki czynią to koniecznem.

§. 15.

Asygnowanie drzewa należy uskuteczniać w ten sposób: aby stojące większe drzewa oznaczone zostały młotkiem leśnym czyli cechą; co do drzewa cieńszego i żerdziowego, trzeba dokładnie objaśnić i oznaczyć przykładowo to, co wziętem być może; co do leżaków i odpadków (podrobiu), należy je wskazać na miejscu; zaś co do pniakow i korzeni, tudzież zbieraniny (suchych gałęzi opadłych lub obłamanych, trzasek), oznaczyć należy miejsca, gdzie pobrane być mają.

§. 16.

Tam gdzie tego wymaga ochrona młodych zarośli, należy drzewo pozyskiwać w jesieni lub w zimie po śniegu, a rąbanie i wywożenie drzewa, nastąpić powinno bezwłocznie po jego ścięciu.

Można zresztą także na wiosnę lub w lecie pozyskiwać drzewo, należy je atoli wywieźć z lasu najdalej przed początkiem następującej wiosny.

Drzewo ścięte w soku, lub w czasie umajenia się, należy — z wyjątkiem krąglaków i gałęzi — natychmiast, ścięte zaś po opadnięciu liścia, najdalej przed wypuszczeniem nowych liści, całkiem lub częściowo obedrzeć z kory, porąbać lub ociesać.

Przy ścinaniu drzew, nie wolno zostawiać pniaków zbyt wysokich. Należy także przestrzegać, ażeby przy ścinaniu, rąbaniu i wywożeniu drzewa, nie uszkadzać drzew obok stojących, lub młodych zarośli. Tak samo postąpić należy, przy gromadzeniu i wywożeniu ściółki, która najdalej we trzy miesiące po pozyskaniu z lasu, uprzątnioną być winna. Postanowienia te przypomnieć należy uprawnionym, przy asygnowaniu im drzewa i zbiórki.

§. 17.

Wszelkie płody leśne wyprowadzać należy z lasu stałemi drogami, spustami, żłobami, lub innemi sposobami, które właściciel lasu wskazać winien. Oprócz tego może żądać tenże, ażeby drzewo pozyskane przed wywiezieniem z lasu, było oznaczone przez niego samego, lub przez jego służbę leśną; ażeby uprawnieni otrzymywali na płody leśne asygnacye, które przy wyprowadzeniu płodów na żądanie okazać winni; tudzież ażeby uprawnieni potwierdzili rzeczywiste odebranie płodów.

Właściciel lasu rozporządzać może płodami leśnemi, których uprawnieni nie zabrali w czasie oznaczonym, mimo upomnienia przez właściciela lasu, z oznaczeniem terminu najwięcej czternastodniowego.

§. 18.

Wątpliwości, przeszkody i spory, zachodzące pod względem zastósowania powyższych przepisów co do lasów obciążonych służebnościami, rozstrzygają władze polityczne z wyłączeniem drogi prawa.

Właściciele lasów, którzy przekraczają powyższe przepisy, podlegają w każdym poszczególnym wypadku grzywnie, od 10 zł. do 200 zł. m. k., którą orzeka władza polityczna.

Przekroczenia posiadaczy prawa służebnictwa uważać należy jako przestępstwa leśne (§§. 60, 61, 62).

Posiadacz służebnictwa, który drzewa przeznaczonego na użytek domowy, używa na inne cele, podpada karze takiej samej, jak za przestępstwo leśne. (Rozp. min. z 4 lipca 1858, l. 4734.)

§. 19.

Jeżeli bezpieczeństwo osób, majątku państwowego lub prywatnego, wymaga naglęco szczególnego sposobu postępowania z lasem a to: celem ochrony od lawin, urywania się skał, walenia się kamieni, zasypywania się gruzu, usuwania się ziemi i t. p.; natenczas postępowanie takie może być nakazane, z urzędu a dotycząca część lasu wyłączona od zwykłego użytkowania. Wyłączenie to polega na dokładnem przepisaniu i ile możności jak najpewniejszem zabezpieczeniu potrzebnego szczególnego obchodzenia się z lasem. Jeżeli wskutek zarządzeń tego rodzaju wynikną roszczenia o wynagrodzenie szkody, należy co do takowych postąpić według ustaw istniejących.

Wyłączenie od zwykłego użytkowania lasu, na którym ciężą służebności, nie może spowodować sam właściciel na niekorzyść uprawnionych. Wyłączenie takie zarządzić może tylko władza. (Reskryp. min. z dnia 4 listopada 1854, l. 19320.)

Od osób, którym powierzono zagospodarowanie lasów wyłączonych, odebrać należy osobną ku temu przysięgę i nałożyć na nich odpowiedzialność za szczególny sposób postępowania.

Wyłączanie lasu dla zabezpieczenia budowy kolei żelaznych i utrwalenia ruchu na takowych, traktować należy co do wywłaszczania, według ustawy z dnia 18 lutego 1878, l. 30 dz. u. p. Jeżeli właściciel z powodu ruchu kolejowego, doznaje ograniczeń w gospodarstwie lasowem, to pytanie, czy ztąd należy mu się wynagrodzenie szkody, niema znaczenia, czy las jest zarazem wyłączony lub nie. Jeżeli zaś takie ograniczenia nie uzna władza jako wymagające wywłaszczania, to nie można tego uważać za bezprawność; a pytanie czy i od kogo

wymagać należy wynagrodzenia, za ograniczenia włożone na właściciela lasu, należy przed sędziego zwyczajnego. (Tryb. admin. z dnia 30 listopada 1878, l. 1963.)

§. 20.

Wyłączenie lasu nastąpić może na prośbę gminy miejscowej, lub osób przy tem interesowanych, albo wskutek doniesienia urzędnika publicznego, tudzież na podstawie osobnego dochodzenia komisyonalnego, przeprowadzonego przez władzę obwodową, lub gdzie takowej nie ma, przez najniższą władzę polityczną.

Do dochodzenia komisyonalnego, należy przyzwać przełożonych gmin miejscowych, wszystkie strony interesowane, tudzież potrzebnych biegłych. Służebnictwa ciążące na lasach wyłączonych, pozostają według potrzeby zupełnie w zawieszeniu.

Tak samo jak lasy bywają wyłączone, mogą też od wyłączenia być uwolnione; przy czem zachować należy takie same postępowanie, jak przy wyłączeniu.

§. 21.

Lasów gminnych w ogólności dzielić nie wolno. Gdyby w szczególnych przypadkach rozdzielenie ich było wskazane potrzebą naglącą, lub też nastręczało korzyści; które nie stałyby w sprzeczności z ogólną starannością o utrzymanie lasu; wówczas w każdym takim razie, rząd krajowy może na to udzielić pozwolenie.

Względem podziału innych lasów, zastosowane być mają ustawy o podzielności i kommasacyi gruntów.

Dawniejsze ograniczenia co do podzielności gruntów już nie istnieją. Co do podziału lasów gminnych i wyłą-

czonych, należy się trzymać ściśle ustawy lasowej. (Rozp. minist. roln. z dnia 2 sierpnia 1872 l. 7281).

O podzielności lasów gminnych, choćby tylko w celu wydzierżawienia lub użytkowania, orzeka władza krajowa, nie zaś powiatowa. (Rozp. minist. z dnia 15 sierpnia 1873, l. 4364).

§. 22.

Ażeby przepisy prawne, wydane pod względem gospodarowania lasów, w każdym względzie ściśle były przestrzegane, właściciele lasów dostatecznej wielkości, którą stosownie do szczególnych okoliczności, oznaczy rząd krajowy, są obowiązani ustanowić gospodarzy leśnych, w zawodzie swym wykształconych, których rząd uzna za uzdolnionych do tego.

Co do ustanowienia gospodarzy leśnych, zawiera objaśnienie rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z d. 16 marca 1872, l. 6266.

Pod względem uznania uzdolnienia, obowiązywać mają przepisy istniejące. Każdy, ktokolwiek dostrzeże nieprawnej samowładności: co do używania gruntów leśnych na inne cele, zaniedbania zadrzewienia lasu, spustoszenia i nieodpowiednego obchodzenia się z lasem (§. 2. 3. 4. 5. 6. i 7.), ma prawo uczynić o tem doniesienie władzom politycznym, z uwagą na przepisy zawarte w §. 23.

Rozporządzeniem ministerstwa kultury krajowej i górnictwa z dnia 16 stycznia 1850. (Dz. u. p. l. 63.) zaprowadzono egzamina rządowe dla leśniczych (jako samoistnych gospodarzy leśnych), wydano przepisy co do wykształcenia i egzaminowania straży leśnej, zarazem technicznych pomocników leśnych a wreszcie ogłoszono instrukcyą dla odnośnych

komisyi egzaminacyjnych; z których podajemy ustępy ważniejsze.

A. Celem przypuszczenia do egzaminu na samoistnego gospodarza lasowego wymagane są warunki następujące:

1) ukończenie dwudziestego drugiego roku życia:

2) wykazanie moralnego prowadzenia się.

3) *a)* Albo z dobrym skutkiem odbyte studya w publicznej szkole leśnej a po takowych dwuletnie nieprzerwane praktyczne zajęcie w służbie leśnej *). Od jednego roku takiego zajęcia praktycznego, może być kandydat uwolniony, jeżeli przed wstąpieniem do szkoły leśnej, był zajęty w praktycznej służbie leśnej.

b) Albo wykazanie takich studyów, jakich się żąda celem wstąpienia do publicznej szkoły leśnej (obecnie przynajmniej ukończone niższe gimnazyum lub niższa szkoła realna), tudzież pięcioletnią praktykę w służbie leśnej, połączoną z nabyciem potrzebnych teoretycznych wiadomości leśnych.

Egzamin odbywa się przed osobną komisyą rządową i składa się z trzech części:

1) z przedłożenia przez kandydata komisyi egzaminacyjnej: rozprawy lub wypracowania odnoszącego się do dowolnie obranego przedmiotu zawodowego i udowodnienia — na żądanie komisyi — że to jest jego praca własna;

2) z egzaminu piśmiennego, do którego pytania opieczętowane, nadsyła ministerstwo rolnictwa;

3) z egzaminu ustnego odbywającego się publicznie, do którego kandydaci przystępują w porządku,

*) Rozp. min. rol. z 31 sierpnia. 1874, l. 116 dz. u. p., naznaczoną została praktyka trzy letnia, dla ukończonych uczniów gal. kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, przed przystąpieniem do egzaminu państwowego.

przez los oznaczonym. Egzamin ustny trwa przynajmniej dwie godziny, z każdym poszczególnym kandydatem.

Na podstawie odbytego egzaminu, komisya egzaminacyjna uznaje kandydata: jako niezdolnego, zdolnego lub szczególnie zdolnego do samoistnego prowadzenia gospodarstwa lasowego. Kandydat uznany za nieuzdolnionego, może po upływie jednego roku zgłosić się ponownie do egzaminu; — jeżeliby zaś i teraz nie obstał, natenczas już na zawsze usunięty być winien.

Kandydatom uznanym za uzdolnionych, wydaje komisya świadectwa, które podpisują wszyscy egzaminatorowie.

Za przypuszczenie do egzaminu państwowego na samoistnych leśników, składa kandydat zgóry taksę w kwocie 10 złr. 50 ct. w. a. do c. k. głównej kasy krajowej.

B. Do egzaminu dla straży leśnej zarazem technicznej służby pomocniczej, przypuszczony być może:

1) kto ukończył rok dwudziesty życia; *)
2) odbył naukę w szkole ludowej i
3) posiada trzechletnią praktykę leśną.

Uczniom c. k. szkoły leśnej niższej w Bolechowie, zalicza się czas spędzony na nauce w tejże szkole, do praktyki trzechletniej. (Rozp. min. rol. z d. 13 stycznia 1885, l. 11488.

Egzamin odbywa się przed osobną komisyą, jest publiczny i tylko ustny: lubo tam nie są wyłączone wypracowania piśmienne, jak to: próby krótkich doniesień urzędowych, obliczenia kosztów uprawy, oznaczenia powierzchni płaszczyzn, miąższości brył i t. p.

Czas trwania egzaminu z każdym poszczególnym

*) Według rozporządzenia ministerstwa z d. 6 stycznia 1852, l. 19 dz. u p. wystarczy rok ośmnasty.

kandydatem, nie ma przewyższać trzech godzin. Na podstawie odbytego egzaminu, uznaje komisya egzaminacyjna kandydata: jako nieużytecznego, użytecznego lub bardzo użytecznego do ochrony lasu i podrzędnej służby administracyi leśnej.

Kandydat uznany za nieużytecznego, może po upływie jednego roku lub dwu lat, być ponownie przypuszczony do egzaminu; a jeśli powtórnie zostanie uznany jako nieużyteczny, natenczas ma być usunięty na zawsze.

Kandydatom za użytecznych uznanym, wydaje komisya świadectwa, podpisane przez wszystkich egzaminatorów.

Za przypuszczenie do egzaminu, uiszcza kandydat zgóry taksę w kwocie 5 złr. 25 ct. w. a., w kasie która do tego zostanie naznaczoną.

Kandydaci niezamożni przystępujący do jednego lub drugiego z powyższych egzaminów państwowych, mogą być uwolnieni od taksy przepisanej; na mocy rozporządzenia ministeryalnego z d. 14 grudnia 1851, l. 10. dz. u. p. z r. 1852.

Oprócz powyższych dwóch egzaminów państwowych, przepisany jest dla słubży technicznej w administracyi leśnej państwowej osobny egzamin, rozporządzeniem ministerstwa rolnictwa z dnia 13 lutego 1875, l. 9. dz. u. p.

Warunki przypuszczenia do takiego egzaminu są: 1) egzamin dojrzałości w szkole średniej; 2) ukończenie jako słuchacz zwyczajny, wyższej szkoły leśniczej, albo innej szkoły, przygotowującej do służby w administracyi leśnej; 3) po ukończeniu szkoły, dwuletnia praktyka leśna w służbie państwowej jako elew, albo w lasach prywatnych, podających sposobność do praktycznego wykształcenia się.

Rozporządzeniem zaś ministerstwa rolnictwa z dnia 4 lutego 1883, l. 16. warunki powyższe uzupełnione zostały jeszcze do tego, aby kandydat wykazał się:

a) że przed wstąpieniem do odnośnego naukowego zakładu leśnego, odbył już praktykę leśną jednoletnią;

b) że zdał w szkole głównej dla kultury ziemiańskiej w Wiedniu, obydwa teoretyczne egzamina państwowe, przepisane rozporządzeniem ministerstwa oświaty w porozumieniu z ministerstwem rolnictwa z d. 8 grudnia 1881, l. 1 dz. u. p. z r. 1882.

Egzamin wspomniany odbywa się zwyczajnie w ministerstwie rolnictwa w Wiedniu. Podobnego egzaminu żąda się także od kandydatów do posad c. k. inspekcyi leśnej.

§. 23.

Władze polityczne winne w ogólności czuwać nad zagospodarowaniem wszystkich lasów, znajdujących się w ich okręgu.

W razie doniesień, uczynionych im wedle §. 22. przez kogokolwiekbądź, obowiązane są, z przybraniem osób interesowanych i bezstronnych biegłych, tudzież gdzie idzie o lasy prywatne, z przywołaniem posiadaczy lasów sąsiednich lub ich pełnomocników, czynić dochodzenia i wydawać roztrzygnienia.

Koszta komisyi opłaci oskarżony, jeżeli nie zostanie uznany za niewinnego; w razie zaś fałszywych doniesień lub zaskarżeń ten, kto w tym względzie ponosi winę.

Jeżeli strony nie mogą się pogodzić co do wynagrodzenia szkody, wyśledzonego przez biegłych (§. 8), natenczas wolno im udać się na drogę prawa.

Stosownie do okólnika ministerstwa rolnictwa z dnia 7 lutego 1883, do l. 17119, wystosowanego do krajowych władz politycznych, należy do dochodzeń wynikłych z wykonania ustawy lasowej, przybierać jako biegłych tylko takich leśników, którzy złożyli z dobrym skutkiem albo egzamin państwowy, przepisany dla samoistnych go-

spodarzy leśnych rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 16 stycznia 1850, dz. u p. l. 63, albo egzamin w ministerstwie rolnictwa w Wiedniu, według rozporządzenia ministeryalnego z dnia 13 lutego 1875, l. 9. dz. u. p. Również powołani być mogą jako biegli tacy gospodarze leśni, którzy przed wydaniem rozporządzenia z d. 16 stycznia 1850, ukończyli szkołę leśną istniejącą wówczas, albo nareszcie ci urzędnicy leśni państwowi, którzy na podstawie §. 14 powyższego rozporządzenia, uwolnieni zostali od zdawania egzaminu państwowego. Wyjątek z tego może mieć miejsce tylko w przypadkach mniejszej wagi, jeżeliby przybranie leśnika posiadającego kwalifikacyą wymienioną powyżej, połączone było ze znacznemi kosztami.

ROZDZIAŁ II.

O wyprowadzeniu płodów leśnych.

§. 24.

Każdy właściciel obowiązanym jest przyzwolić na wyprowadzenie płodów leśnych przez swoje grunta, jeżeli inną drogą nie mogą być wcale, albo tylko z niestosownie wysokiemi kosztami, z lasu uprzątnięte i dalej dostawione. Wyprowadzenie to powinno nastąpić tylko w sposób dla właściciela gruntu najmniej szkodliwy, a właściciel lasu winien dać mu zupełne zadośćuczynienie, za wszelką szkodę, ztąd wynikłą.

O potrzebie wyprowadzenia drzewa przez obce grunta, orzeka najniższa władza polityczna, po wy-

słuchaniu stron i biegłych, przyczem tymczasowe oznacza wynagrodzenie.

Jeżeli strony tem się nie zadowolnią, mogą od rozstrzygnienia najniższej władzy politycznej, założyć rekurs do wyższych instancyj politycznych (§. 77). Pod względem oznaczenia spornych kwot wynagrodzenia, otwartą jest stronom zwyczajna droga prawa, jeżeliby w drodze politycznej porozumienie do skutku przyjść nie mogło. Jeżeli zaś kwota tymczasowo oznaczona złożoną została, wyprowadzenie drzewa wstrzymanem być nie może.

Jeżeli do tego celu, jako też co do budowli spławowych, wymienionych w §§-fach następnych, okaże się potrzebnym wywłaszczanie obcych gruntów, postąpić należy według przepisów istniejących.

Według orzeczenia trybunału administracyjnego z d. 28 lutego 1878, l. 312, władza polityczna jest obowiązana w rezolucyach co do konieczności wyprowadzenia płodów przez grunta obce, oznaczyć także tymczasowe wynagrodzenie.

O kompetencyi w ostatniej instancyi zob. uwagę końcową do §. 77.

§. 25.

Do prowadzenia spustów, (czyli żłobów) wszelkiego rodzaju (spustów ziemnych, lodowych, śnieżnych, wodnych), lub innych przyrządów do wyprowadzania drzewa, przez drogi lub rzeki publiczne, przez wsie, obok obcych budynków, lub przez takowe, potrzebnem jest pozwolenie władzy obwodowej, która o ile to jest dopuszczalnem, udzieli takowe po wysłuchaniu biegłych i wszystkich stron interesowanych.

Obecnie udziela pozwolenia najniższa władza polityczna.

§. 26.

Wyprowadzenie drzewa wodą w stanie niewiązanym, czyli tak zwany spław dziki, tudzież spławianie drzewa wiązanego lub niewiązanego zapomocą budowli spławowych, tudzież samo urządzenie budowli do spławu, wymaga osobnego pozwolenia. Udzielenie takowego należy do władzy obwodowej, a w tych krajach, gdzie takowej niema, do władzy krajowej, bez różnicy czy spław iść ma przez jeden, czy też przez kilka powiatów tego samego obwodu; i udzielone być może przez wspomnianą władzę najwięcej na lat trzy. Jeżeli spław iść ma przez kilka obwodów, natenczas pozwolenie należy do władzy politycznej krajowej; jeżeli ma iść przez kilka krajów koronnych, lub jeżeli ma być dłużej wykonywany, niż przez lat trzy, natenczas pozwolenie należy do ministerstwa spraw wewnętrznych.

Jeżeli do wyprowadzenia drzewa potrzebnem jest koniecznie użycie wód prywatnych, natenczas postąpić należy w myśl §. 24.

Przez spław d z i k i, potrzebujący pozwolenia władzy, nie rozumie się tylko spław drewna w sztukach pojedyńczych, ale także spław więcej sztuk drewna połączonych razem, lecz pozostawianych samemu prądowi wody. (Orzeczenie trybun. adm. z dnia 11 listopada 1880, l. 2053).

Spław drzewa nie powinien się rozpoczynać w niedzielę lub święto; zaś rozpoczęty już może być dalej poprowadzony dopiero po nieszporach; w wielkie zaś święta

powstrzymany być musi zupełnie. Do spławu dzikiego w potokach, które tylko chwilowo, jak n. p. po wielkich deszczach lub podczas tajania śniegu mają wodę; — nie odnosi się ten zakaz, musi być jednak zawiadomiony o tem miejscowy duchowny. (Rozp. min. z dnia 4 marca 1850, l. 3393).

§. 27.

Każdemu wolno żądać pozwolenia do spławiania, i do zakładania budowli spławowych.

Jeżeli udzielone już upoważnienie do spławiania rozciąga się na wyłączne używanie pewnej wody do spławu, natenczas bez zezwolenia uprawnionego, nie wolno nikomu innemu udzielać nowego pozwolenia do spławu na tej samej wodzie, jak długo trwa prawo dawniejsze. Jednakże uprawniony związany jest następnemi przepisami (§§. 31 i 34) pod względem przyjmowania drzewa do spławiania lub spólnego spławu, tudzież co do budowli zabezpieczających i szkód przez spław zrządzonych.

§. 28.

Podania o pozwolenie na nowe spławy, albo o odnowienie już upłynionych pozwoleń do spławu, winne wyrażać jak najdokładniej: czas spławu, miejsce, w którem się spław zaczynać i dokąd iść ma, tudzież gatunki wyborowe i ilość drzewa spławiać się mającego.

Podania o pozwolenie zakładania budowli do spławu winne wyrażać: miejsce i cel zakładania i wykazać zapomocą rysunków i opisów załączonych zamierzone urządzenie tychże budowli, stosunek ich do całego otoczenia, tudzież do innych budowli

i zakładów wodnych, już istniejących na wodzie do spławu.

§. 29.

Podania o nowe pozwolenie do spławiania lub o odnowienie już upłynionych pozwoleń, równie jak podania o pozwolenie zakładania budowli spławowych, winne władze polityczne ogłosić bezzwłocznie w tych gminach, przez których granice spław ma przechodzić, lub skutki budowli do spławu rozciągać się mają.

Kto zamyśla starać się o pozwolenie wspólnego spławu na rok bieżący, winien w przeciągu dni 14, w innym razie zaś, w przeciągu sześciu tygodni, wnieść podanie. Po upływie tego terminu władze polityczne winne rozpocząć dochodzenie komisyonalne na miejscu, z przybraniem gmin dotyczących, wszystkich sąsiadów i innych osób w tem interesowanych, tudzież biegłych i na podstawie tych dochodzeń lub wiadomych już stosunków wydać rozstrzygnienie.

§. 30.

Pozwolenie do spławu lub do zakładania budowli spławowych, jeżeli w myśl §. 27. są dopuszczalne, tam tylko może być odmówione, gdzie spław jest połączony z wielkiemi niebezpieczeństwami, wymaga usunięcia innych już istniejących zakładów, mających ze względów publicznych, większą lub przynajmniej równą ważność, i nie dających się przenieść na inne miejsce; lub gdzie przewidzieć można, iż sprowadzi uszkodzenia, którychby prawdopodobnie przedsiębiercy nie byli w stanie wynagrodzić.

Jeżeli kilka osób stara się o spław lub o założenie budowli spławowych na tem samem miejscu, lub

w miejscach blisko siebie położonych, i jeżeli spław lub budowla spławowa są dopuszczalne, natenczas starać się należy o dobrowolne porozumienie się stron.

Jeżeli porozumienie się nie przyjdzie do skutku w przeciągu czasu, przez władze polityczne oznaczyć się mającego, wówczas rozstrzygają te władze, lub według okoliczności (§. 26.) ministerstwo.

Co się tyczy wywłaszczeń, potrzebnych do założenia spławu, zachować należy ustawy w tej mierze obowiązujące.

§. 31.

Spław uznany za dopuszczalny, względem którego kilku starających, zgodzić się nie może, rozdzielony być winien w ten sposób, iżby każdemu ze starających się osobny czas spławu został naznaczony, albo, jeżeliby to było niepodobnem, przestrzenie potrzebne naznaczone były temu, który ma do spławiania drzewo największej wartości.

Przy równej wartości drzewa, pierwszeństwo należy się temu, który już dłuższy czas spławia; przy zupełnie zaś nowem urządzeniu spławu temu, który na dłuższej przestrzeni spławiać zamyśla.

Wyłącznie do spławiania uprawnieni, winni są, atoli na żądanie innych starających się o spław, przyjąć drzewo spławne w wartości miejscowej, lub spławiać takowe wspólnie, za stosownem wynagrodzeniem o tyle, o ile to nie przeszkadza spławianiu własnego ich drzewa. Jeżeli w taki sposób drzewo wszystkich starających się o spław, spólnie spławionem być nie może, natenczas ma pierwszeństwo to drzewo, które się znajduje najbliżej zasobów drzewa przedsiębiercy spławu.

§. 32.

Jeżeli się kilku stara o pozwolenie do wystawienia budowli spławowych na tem samem miejscu, lub na miejscach blisko siebie położonych, a dobrowolne porozumienie się pomiędzy nimi nie przyszło do skutku, wówczas pozwolenie udzielone być winno także temu, który ma do spławiania ilość drzewa największej wartości. Jeżeli wartość drzewa jest równa, pierwszeństwo dać należy także temu, który już dłuższy czas spławia.

Każde pozwolenie do wystawienia budynków do spławu, udzielone być może tylko pod tym warunkiem, że przedsiębierca dozwoli użycia swych budynków, za stosownem wynagrodzeniem wszystkim tym, którzy uzyskają pozwolenie do spławiania.

§. 33.

Każda nowa budowla do spławu tak musi być urządzona, ażeby nie była na przeszkodzie spławom już dozwolonym, tudzież ażeby nie przerywała działania istniejących już i w ruchu będących budowli tego rodzaju.

Istniejące już budowle spławowe muszą za stosownem wynagrodzeniem być oddane do użytku nowym przedsiębiercom spławu, jeżeli tego żądają, wszelako tylko wtedy, jeżeli nie są własnością wyłącznie do spławu uprawnionych przedsiębierców, i o ile właściciele sami nie będą przez to wstrzymani w ich użyciu.

Jeżeli właściciel sam nie chce na przyszłość utrzymywać budowli w dobrym stanie, winien je pozbyć albo puścić w dzierżawę, a jeżeliby używane być nie miały, znieść takowe.

§. 34.

Każdy przedsiębierca spławu winien, zapomocą budowli ochronnych, obwarować należycie brzegi, budynki i zakłady wodne, zagrożone spławem, jeżeli władza polityczna uzna to za potrzebne. Do kosztów na budowle ochronne, które nietylko z powodu spławu, lecz wogóle przeciw uszkodzeniom przez wylewy wód mają być wystawione, przedsiębierstwo spławu przyczynić się winno stosunkowo. Szkodę, co do której udowodnić można, że zrządzona została wyłącznie przez spław, nawet gdyby się wydarzyła mimo budowli ochronnych, wynagrodzić winni przedsiębiercy spławu. Uszkodzenia zaś, niespowodowane wyłącznie przez spław, ponosić winni stosunkowo przedsiębiercy spławu i poszkodowani, a jeżeli stosunek oznaczonym być nie może, w równych częściach. Za szkody, któreby były nastąpiły, choćby spław nie istniał, nie odpowiadają przedsiębiercy spławu.

Odpowiedzialność przedsiębiercy spławu co do szkód zdziałanych spławem, odnosi się tylko do szkód pochodzących ze spławu samego i nie obejmuje szkód innego rodzaju, a w szczególności szkód takich, które powstały po ukończeniu spławu, z drzewa złożonego na miejscu przeznaczenia. (Tryb. admin. dnia 7 Marca 1883 do l. 417 i 418).

§. 35.

Jeżeli zaprowadzenie spławu lub wystawienie budowli spławowych wymaga osobnych zarządzeń co do wody, użytej do zakładów wodnych, natenczas zarządzenia te wydane być mają przy zachowaniu odnośnych szczegółowych przepisów. Co do składu drze-

wa spławnego, rozstrzygać ma w razie potrzeby władza polityczna.

§. 36.

W miarę postanowień, objętych w poprzednich paragrafach, i z uwzględnieniem wszelkich innych, zresztą uwagi godnych okoliczności, należy udzielić albo odmówić pozwolenia do spławu lub do wystawienia budowli spławowych. Nie wolno udzielać uprawnienia do spławu na czas dłuższy jak lat 30. W tych ostatecznych granicach należy oznaczyć czas trwania spławu, w miarę kosztów, jakie założenie tegoż wymaga.

§. 37.

Jako rękojmię, iż dotrzymane będą wszelkie warunki, połączone z pozwoleniem do spławu lub do urządzenia budowli spławowych, a w szczególności dla zabezpieczenia wynagrodzenia szkody, można wymagać od przedsiębierców kaucyi, którą oznaczy władza polityczna, po wysłuchaniu stron interesowanych i powołanych do tego biegłych (§. 42).

§. 38.

Z wyjątkiem polan na opał i krąglaków, należy drzewo spławiane zaopatrzyć znakiem, który do wiadomości władzy politycznej, a przez nią do publicznej wiadomości, podać należy. Przy polanach drzewa na opał i krąglakach zastąpi miejsce szczegółowego znaku długość, jaka im będzie dana.

§. 39.

Robotnikom osób uprawnionych do spławu, nie wolno dla spełnienia swych czynności wzbraniać przechodu przez obce grunta wzdłuż wód spławnych. Właścicielom gruntu należy wszakże wynagrodzić szkodę, jakaby ztąd wynikła.

§. 40.

Po ukończeniu każdego poszczególnego spławu winien przedsiębierca natychmiast donieść o tem władzy politycznej. Władza ta wezwie bezzwłocznie wszystkie strony interesowane, ażeby z pretensyami swojemi co do wynagrodzenia szkody, zgłosiły się w dniach czternastu, o ile już tego pierwiej nie uczyniły. Pretensye do wynagrodzenia, z jakiemi się zgłoszą dopiero po upływie wspomnianego terminu, nie obowiązują przedsiębiercę spławu.

Zob. uwagę do §. 34.

§. 41.

Przekroczenie przepisów niniejszych co do spławu drzewa i budowli spławowych, karane być mają w miarę zrządzonej przez to szkody; a to: jeżeli uszkodzenie jest mniejszej wagi, karą aresztu od jednego dnia do trzech tygodni, albo karą pieniężną od 5 do 100 złr.; jeżeli zaś szkoda jest znaczniejszą, karą aresztu od trzech tygodni do trzech miesięcy, albo grzywną od 100 do 500 złr., albo też utratą uprawnienia. Przestępcy winni są oprócz tego wynagrodzić wszelką szkodę, przez to zrządzoną.

§. 42.

Do komisyj odbywać się mających pod względem przedsiębierstw spławu i wystawienia budowli spławowych, należy zawsze przybierać bezstronnych biegłych. Ci winni oświadczyć się: co do wartości drzewa spławnego, co do stosownych kosztów spławiania, co do wynagrodzenia za używanie budowli spławowych, budowli ochronnych i co do wynagrodzenia szkód, tudzież co do rodzaju i wysokości ewentualnej kaucyi (§§. 31, 32, 33, 34, 37, 39, 40 i 77).

Jeżeli strony interesowane nie zadowalniają się orzeczeniem biegłych co do wartości drzewa na spław przyjąć się mającego, co do stosownego wynagrodzenia za spólny spław i za używanie budowli spławowych, tudzież co do wynagrodzenia szkód i co do kaucyi, i jeżeli porozumienie się w tej mierze nie może przyjść do skutku; natenczas należy tymczasowo zabezpieczyć kwoty oznaczone, a strony odesłać do drogi prawa.

Zarządzeniom władz politycznych pod względem spławu należy mimo to uczynić zadość.

§. 43.

Zwierzchności gminne i władze polityczne obowiązane są dopomagać przedsiębiercom spławów do uzyskania drzewa, przy spławianiu zagubionego.

ROZDZIAŁ III.

O pożarach w lasach i szkodach zrządzonych przez owady.

§. 44.

Przy wzniecaniu ognia i używaniu w lasach i na brzegach lasów rzeczy łatwo się zapalających, postępować należy z ścisłą ostrożnością.

Jeżeli wskutek zaniedbania takiej ostrożności, lub wskutek innego przewinienia powstanie pożar, wówczas ten, co winę ponosi, obowiązanym jest wynagrodzić szkodę ztąd wynikłą, a nawet według okoliczności, o ile powszechne prawo karne nie ma zastosowania, może uledz grzywnie od pięciu do czterdziestu złr. m. k., lub karze aresztu od dnia jednego do dni ośmiu.

§. 45.

Ktokolwiek spotka w lesie lub na jego brzegu ogień opuszczony i nieugaszony, obowiązany jest według możności ugasić takowy. Kto spostrzeże pożar w lesie, winien o tem zawiadomić mieszkańców najbliższego domostwa, znajdującego się w kierunku, w którym go droga prowadzi. Mieszkańcy ci zaś obowiązani są uwiadomić o tem natychmiast najbliższego przełożonego gminy i właściciela lasu, lub jego służbę leśną. Kto nie uczyni doniesienia o dostrzeżonym pożarze w lesie, ulega grzywnie od pięciu do piętna-

stu złr. m. k. albo karze aresztu od jednego do dni trzech.

§. 46.

Wszystkie okoliczne miejscowości mogą przez właściciela lasu, służbę lasową lub przełożonych gmin być zawezwane do gaszenia pożaru w lesie. Ludzie zawezwani winni z narzędziami potrzebnemi do gaszenia pożaru, jako to: z osękami, motykami, rydlami, siekierami, wiadrami do noszenia wody i t. p. natychmiast śpieszyć na miejsce pożaru i czynnej użyczyć pomocy. Przełożeni gmin i służba leśna winni są towarzyszyć ludziom do gaszenia wezwanym.

Gaszeniem pożaru kieruje znajdujący się na miejscu najwyższy urzędnik lasowy, a gdyby takiego nie było na miejscu, przełożony gminy, w której obrębie pożar lasu wydarzył się, lub jego zastępca.

§. 47.

Temu, co ma obowiązek kierowania gaszeniem pożaru, należy się bezwarunkowe posłuszeństwo we wszystkich zarządzeniach wydanych ku temu.

Reszta przełożonych gmin i służba lasowa winni utrzymywać porządek między gaszącymi i starać się o to, aby nakazane środki gaszenia były wykonane. Po ugaszeniu pożaru należy jeszcze przez jeden lub dwa dni, a według potrzeby i dłużej strzedz pogorzeliska, do czego odpowiedną liczbę ludzi ustanowić należy.

§. 48.

Przełożeni gmin, którzy zaniedbują uczynić wezwania do gaszenia pożaru w lesie, ulegną grzywnie

od pięciu do pięćdziesięciu złr. m. k.; ci zaś, co bez dostatecznej przyczyny nie stawią się na wezwanie, ulegną grzywnie od pięciu do piętnastu złr. m. k. albo karze aresztu od jednego do trzech dni.

§. 49.

Uszkodzenia obcego gruntu, zrządzone przy gaszeniu, wynagrodzić winien ten, na którego korzyść gaszenie przedsięwzięto, wyjąwszy, jeżeli poszkodowany sam przez ugaszenie został uchroniony od większej jeszcze szkody.

Jeżeli władza dochodząca nie może oznaczyć szkody, zrządzonej przez przekroczenie przepisów, wydanych w celu zapobieżenia pożarom lasu, natenczas poszkodowanych odesłać należy do drogi prawa.

§. 50.

Na uszkodzenia lasów przez owady należy mieć zawsze baczne oko. Właściciele lasów lub ich służba, spostrzegłszy takie uszkodzenia, obowiązani są donieść o tem władzy politycznej pod grzywną pięciu do pięćdziesięciu złr. m. k., skoroby środki przeciw temu użyte, nie skutkowały należycie i obawiać się trzeba, że złe dotknie nawet lasy sąsiednie. Zresztą każdy ma prawo uczynić podobne doniesienie.

§. 51.

Władza polityczna z przybraniem odpowiednych biegłych natychmiast rozważyć powinna, czy i jakich środków użyć należy przeciw spustoszeniom przez owady, których obawiać się można, i nakazać spiesznie co potrzeba; po uprzedniem wysłuchaniu wła-

ścicieli i tychże służby leśnej. Wszyscy właściciele lasów, których lasom grozi niebezpieczeństwo, obowiązani są do spólnej pomocy i winni posłuszeństwo bezwarunkowe zarządzeniom władzy politycznej, która w tym względzie nawet przymusu użyć może. Koszta ponosić winni interesowani w tem właściciele lasów w miarę przestrzeni leśnej, która w ten sposób ochronioną została.

Do zapobieżenia uszkodzeniom lasów przez owady przyczyniają się w wysokim stopniu zwierzęta, a szczególnie ptaki owadożerne. Przytaczamy więc tu ustawę krajową z dnia 21 grudnia 1874, l. 10 dz. u. k. z r. 1875, wydaną w celu ochrony zwierząt pożytecznych.

§. 1. Zakazuje się wybierania i psucia jaj i gniazd wszystkich ptaków dziko żyjących a nieszkodliwych.

Szkodliwemi są:

Z orłów: przedni (Aquila fulva L., Steinadler); zyz (A. chrysaëtos L., Goldadler); bielik (A. albicilla L., weisschwänziger Seeadler); rybitw (A. heliaëtus L., Flussadler). Kania wielka (Falco milvus L., rother Milan, Gabelweihe); kania czarna (F. ater L., schwarzbrauner Milan); sokół raróg (F. laniarius L., Würgfalke, Blaufuss); sokół wędrowiec (F. peregrinus M., Wanderfalke); sokół drzemlik (F. aesalon L., Zwergfalke, Merlin); sokół kobuz czyli kobiec (F. subbuteo L., Baum- oder Lerchenfalke); sokół jastrząb (Astur palumbarius L., Habicht, Hühnergeier); sokół krogulec (F. nisus L., Sperber); sokół błotnik (F. rufus Gm., Rohr- oder Sumpfweihe). Puhacz (Strix bubo L., Uhu). Srokosz (Laniius excubitor L., grosser Würger). Kruk (Corvus corax L., Kohlrabe). Sroka (Corvus pica L., Elster).

§. 2. Zakazuje się chwytania i zabijania, niemniej przedawania ptaków wymienionych w dodatku (podanym niżej). Wyjątkowo w celach naukowych, może władza polityczna udzielić pozwolenia do chwytania pomienionych ptaków w niewielu okazach.

Pozwolenie to może być udzielone tylko na podstawie przyzwolenia właścicieli gruntów, zatwierdzonego przez przełożonego gminy, a względnie przez przełożonego obszaru dworskiego; w pozwoleniu tem ma być oznaczone nazwisko upoważnionego, tudzież miejsce i czas, na które pozwolenie ma ważność.

§. 3. Zabrania się chwytania i zabijania, tudzież przedawania nietoperzy i jeżów.

§. 4. Przekroczenia powyższych przepisów karane będą grzywnami od 1 do 15 złr. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 12 godzin do 3 dni.

Nadto mają być odebrane przyrządy do chwytania ptaków wraz z klatkami, tudzież schwytane ptaki, z których żywe mają być natychmiast puszczone na wolność.

§. 5. Gminy i obszary dworskie w szczególności są obowiązane czuwać nad ścisłem przestrzeganiem tej ustawy.

Wykonywanie przepisów karnych tej ustawy należy do przełożonego gminy, w której obrębie popełniono przekroczenie.

Prawo karania wykonywa w myśl ustawy gminnej przełożony gminy spólnie z dwoma asesorami (przysiężnymi).

Co do przekroczeń popełnionych na obszarze dworskim, wykonywa prawo karania polityczna władza powiatowa.

§. 6. Rekurs przeciw wyrokowi karnemu przełożonego gminy ma być wniesiony do zwierzchniczej władzy politycznej; przeciw wyrokowi zaś politycznej władzy powiatowej do c. k. namiestnictwa.

Rekurs należy wnieść w przeciągu 14 dni po ogłoszeniu, a względnie doręczeniu orzeczenia.

Przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom rekurs nie ma miejsca.

§. 7. Grzywny, tudzież pieniądze uzyskane ze sprzedaży zabranych przedmiotów, przypadają na fundusz ubogich w tej gminie, w której obrębie popełniono przekroczenie, a względnie, przy której istnieje dotyczący obszar dworski.

§. 8. Na c. k. żandarmeryą, zaprzysiężone straże leśne, straże polowania i straże polowe, tudzież na wszystkie inne straże publiczne, wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszej ustawy i podawania wszelkich spostrzeżonych przekroczeń do wiadomości naczelnika gminy lub przełożonego obszaru dworskiego, a do ostatniego w tym celu, aby doniósł o tem politycznej władzy powiatowej.

§. 9. Nauczyciele szkół ludowych są obowiązani uczniom tak szkół zwyczajnych jak niedzielnych, wyjaśniać szkodliwość wybierania gniazd, chwytania i zabijania ptastwa pożytecznego, tudzież przedstawiać im corocznie, a mianowicie przed początkiem lęgu ptasząt, postanowienia niniejszej ustawy.

§. 10. Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia ogłoszenia takowej.

Dodatek do §. 2.

Spis ptaków,

których chwytania, zabijania i przedawania zabrania się.

Kos (Turdus merula K., Amsel, Schwarzdrossel). Drozd śpiewak (Turdus musicus L., Singdrossel). Opoczniki, czyli podkamionki (Saxicola L., Steinschmätzer). Płochacze (Accentor L., Heckenbraunelle). Pokrzywki (Lusciola L., Erdsänger), do których należy: słowik rdzawy (Musciola luscinia Lath., Nachtigall), i słowik szary (Lusciola philomela Bechst., Sprosser). Rudogonki (Ruticilla L., Rötling). Gajówki (Silvia Koch., Grasmücke). Trzciniczki (Salicaria M. et B. Rohrsänger). Mucharki (Ficedula Koch., Laubsänger, Spotter). Strzyżyk czyli mysikról (Troglodytes parvulus L., Zaunkönig). Świergotki (Anthus L., Piper). Pliszki (Motacilla L., Bachstelze). Jaskółki (Hirundo L., Schwalbe). Muchołówki (Muscicapa L., Fliegenschnapper). Dzierzby mniejsze (Lanius L., Dorndreher, Würger). Pomornik czyli mentel (Tichodroma muraria L., rothflügeliger Mauer-Läufer). Pełzacz czyli zaskórnik (Certia familiaris L., Baumläufer). Bargel czyli kowalik (Sitta europea L., Spächtmeise). Króliki (Regulus L., Goldhähnchen). Sikory (Parus L., Meise).

Łuszczaki (Fringilla L., Fink), mianowicie: pestkogryz czyli grubodziób (Fr. coccothraustes L., Kernbeisser), jer (Fr. montefringilla L., Bergfink), zięba (Fr. coelebs L., Buchfink), dzwoniec (Fr. chrois L., Grünhänfling), makolągwa (Fr. cannabina L., Bluthänfling), czeczotka (Fr. linaria L., Leinfink), czyż (Fr. spinus L., Zeisig), szczygieł (Fr. carduelis L., Stieglitz), mazurek (Fr. montana L., Feldsperling), kulczyk (Fr. serinus L., Girlitz), i gil (Fr. pyrrhula Gm., Gimpel).

Krzywodzióby (Loxia L. et Bechst., Kreuzschnäbler).

Poświerki (Emberyza L., Ammer). Skowronki (Alauda L., Lerche). Szpak (Sturnus vulgaris L., Staar). Kawka (Corvus monedula L., Dohle). Wilga (Oriolus galbula L., Pirol).

Krzykacze (Clamatores L.), mianowicie: kozodoj (Caprimulgus europaeus L., Ziegenmelker, Nachtschwalbe), jerzyk (Cypselus apus Gm., Segler), dudek (Upupa epops L., Wiedehopf), krasnowronka (Coracias garrula L., Mandel-Krähe).

Z łażących (Scansores L., Klettervögel): kukułka (Cuculus canorus L., Kuckuk), wągłów (Yunx torquilla L., Wendehals) i dzięcioł (Picus L., Specht).

Sowy (Strix L., Eule), z wyjątkiem puhacza. Sokół postułka (Falco tinunculus L., Turmfalke). Sokół postułeczka (F. cenchris Frisd., Rötelfalke). Sokół kobczyk (F. vespertinus L., Abenfalke). Sokół myszołów (F. buteo L., Mäusebussard). Sokół włochacz (F. lagopus L., rauhfüssiger Bussard). Sokół pszczolarz (F. apivorus L., Wespenbussard).

ROZDZIAŁ IV.

O służbie do ochrony lasów.

§. 52.

Osobom ustanowionym do zarządu lasów (§. 22), należy dodać według zwyczaju krajowego odpowiednią straż do ochrony i dozoru lasów.

Jeżeliby względem tego powstały wątpliwości i spory, a względy publiczne uczyniły to potrzebnem,

rząd krajowy winien, z uwzględnieniem zachodzących stosunków, zarządzić co należy.

Wszelka służba ustanowiona dla zawiadywania i ochrony lasów winna złożyć przysięgę wobec władzy politycznej; a to w każdym wypadku jeżeli ją ustanawia rząd lub gminy, jeżeli zaś prywatny właściciel lasu, to tylko wtedy, jeżeli tenże tego sam się domaga, aby osiągnąć korzyści ztąd wypływających.

Rotę przysięgi zawiera dołączony wzór *A*.

O warunkach do zaprzysiężenia straży lasowej stanowi rozporządzenie ministerstwa spr. wewn. z d. 1 lipca 1857 l. 124 dz. u. p., które tu w całości podajemy.

Ogólne warunki do zaprzysiężenia.

§. 1. Osoby przyjęte do służby dla ochrony lasu i polowania wtenczas tylko mogą przez władze polityczne być przypuszczonemi do przysięgi i pełnienia obowiązku, jeżeli są postępowania nieskazitelnego.

Warunki szczególne.

§. 2. W szczególności wymaga się jeszcze od osoby do służby dla obrony lasu i polowania przeznaczonej, aby się wykazała:

a) ze złożonego z dobrym skutkiem egzaminu rządowego, przepisanego dla straży leśnej i leśnych pomocników technicznych;

b) że liczy więcej nad lat 20.

Powody wykluczenia.

§. 3. Osoby uznane winnemi zbrodni, wykroczenia gwałtu popełnionego na osobie drugiej lub takiegoż prze-

stępstwa, albo wykroczenia pochodzącego z chciwości lub przeciwnego obyczajności publicznej, niemniej jak osoby uwolnione jedynie dla braku dowodów, nareszcie osoby skazane za inne przestępstwo prawa na karę więzienia najmniej sześćmiesięcznego, nie mogą do służby ochrony lasu i polowania być przypuszczone do przysięgi i do obowiązku, bez szczególnego w takim razie zezwolenia politycznej władzy krajowej, takie zaś zezwolenie udzielonem być może jedynie w wypadkach, zasługujących na szczególniejsze uwzględnienie.

§. 4. Przypuszczenie do zaprzysiężenia wzbronionem być może: z przyczyny słabego wzroku i pamięci, skłonności do pijaństwa, do gry, do bitek i nadużyć, z przyczyny podejrzenia o przekupstwo lub przemytnictwo, w ogólności z przyczyny takich ułomności fizycznych lub moralnych, przez które zdaniem władz, osoba staje się mniej zdolną lub zupełnie niezdolną, do wykonywania służby dozorcy lasu i polowania, posiadającego prawo osoby urzędowej i straży cywilnej.

§. 5. Osoby zaprzysiężone do służby ustanowionej dla ochrony lasu i polowania, w razie gdyby zaszedł który z ustanowionych w §. 3 powodów wykluczenia, tracą prawa osoby urzędowej i straży cywilnej, pozyskane mocą ustawy przez zaprzysiężenie.

Zresztą uznaną być może utrata tychże praw w miarę postanowień §. 4, z powodu zaszłych ułomności fizycznych lub moralnych.

§. 6. Najniższe władze polityczne, powołane do zaprzysiężenia służby, ustanowionej dla ochrony lasu i polowania, stanowić też będą o przypuszczeniu do złożenia przysięgi i o utracie praw (§. 5) pozyskanych przez zaprzysiężenie.

Przeciw tym wyrokom otwartą jest droga rekursu, wedle postanowień §. 77 ustawy leśnej.

§. 7. Każdemu zaprzysiężonemu do służby ustanowionej dla ochrony lasu i polowań, wydanem być ma piśmienne potwierdzenie złożonej przysięgi, które mu służyć będzie za legitymacyą.

§. 8. Najniższe władze polityczne prowadzić mają dokładne wykazy osób znajdujących się w ich powiecie zaprzysiężonych do służby, ustanowionej dla ochrony lasu i polowania i utrzymać takowe w ciągłej ewidencyi.

Służbodawcy lub ich zastępcy, obowiązani są pod karą porządkową 2 do 10 złr. m. k., podać do wiadomości dotyczącej władzy politycznej każdą zmianę, jakaby zaszła w stanie służby zaprzysiężonej dla ochrony lasu i polowania, najdalej przed upływem czasu sześciu miesięcy.

§. 53.

Osoby które dla służby leśnej złożyły przysięgę według §. 52., uważane są za straż publiczną, używają w tym względzie wszystkich praw opartych na ustawach, które przysłużą osobom urzędowym i strażom cywilnym, i mogą w służbie nosić broń zwyczajną. Każdy jest obowiązany być posłusznym ich wezwaniom służbowym.

Ob. §§. 68., 81., 279., 312. i 314 ustawy karnej. Służba lasowa nie potrzebuje paszportów na broń. (Rozp. z 1. lipca 1857. l. 124. dz. u. p.) Okólnikiem gub. 14. stycznia 1848. pouczono lud wiejski, aby się nie sprzeciwiał straży lasowej w wykonywaniu służby, gdyż za to kryminalnie mógłby być karanym.

§. 54.

Straż leśna może uczynić użytek z broni, tylko w przypadku sprawiedliwej obrony koniecznej.

Ażeby mogła być poznaną i za straż publiczną uważaną, nosić winna przepisany ubiór służbowy, lub odznaczać się szczególnem i do wiadomości powiatu podanem okryciem głowy lub przepaską na ramieniu.

§. 55.

Zaprzysiężona urzędownie służba leśna, obowiązaną jest wydalić z lasu każdego, kogo tylko spotka w lesie poza drogą publiczną, jeżeli obecność jego w lesie nastręcza powód do obawy, o bezpieczeństwo publiczne lub o własność leśną.

Jeżeli spotka kogo w lesie poza drogą publiczną z narzędziami, których się używa zwyczajnie do pozyskania lub wyprowadzenia płodów leśnych (z siekierą, piłą, narzędziami ręcznemi wszelkiego rodzaju itp.), wówczas winna odebrać mu te narzędzia, jeżeli się nie zdoła usprawiedliwić, dlaczego je z sobą wziął, i oddać takowe do miejscowego funduszu ubogich.

§. 56.

Jeżeli ten którego spotkano w lesie jest podejrzany o popełnienie przestępstwa leśnego, natenczas można mu zagrabić znalezione przy nim płody leśne.

§. 57.

Osoby nieznajome, schwytane na uczynku lub podejrzane o przestępstwo, należy przytrzymać; osoby zaś znajome, schwytane na uczynku, tylko wtedy, je-

żeli się opierają straży leśnej, takową znieważają, lub porywają się na nią, tudzież jeżeli nie mają stałego zamieszkania, lub się dopuściły bardzo znacznych przestępstw.

Osoby ujęte należy oddać bezzwłocznie władzy właściwej.

§. 58.

Jeżeliby schwytany na gorącym uczynku zbiegł, można go ścigać także i poza lasem i zagrabić mu skradzione płody leśne.

Ustawa z d. 16 czerwca 1872, l. 84 dz. u. p.: o stanowisku urzędowem służby nadzorczej, ustanowionej do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej, umieszczona w całem brzmieniu na str. 57.

ROZDZIAŁ V.

O przekroczeniach przeciw bezpieczeństwu własności leśnej; o władzach ustanowionych do dochodzenia i karania tychże, jak również wszystkich innych, w tejże ustawie określonych przekroczeń, tudzież o postępowaniu, jakie przy tem zachować należy.

§. 59.

Naruszenia bezpieczeństwa własności leśnej, przewidziane w powszechnej ustawie karnej będą sądzone i karane według tejże ustawy.

Odnośne §§fy ustawy karnej są §§. 85, 86, 174, I. i IIe, 175, II.a, 199e, 453, 454, 460 i 468.

§. 60.

Oprócz przekroczeń osób mających prawo służebności (§. 18.), tudzież oprócz wzbronionych czynów i zaniechań wymienionych w §. 44. do §. 51. włącznie, należy uważać i karać jako przestępstwa leśne następujące jeszcze czyny, jeżeli nie podpadają pod zastosowanie powszechnej ustawy karnej, lub jeżeli je popełniono bez przyzwolenia właściciela lasu lub jego zastępcy, albo też wbrew ustanowionym warunkom:

1. Zbieranie patyków, odłamków, lub trzasek.

2. Naciesywanie drzewa stojącego i żerdzi, nawiercanie tychże, nakarbowanie, łażenie na drzewa przy pomocy żelazek, uszkodzenie zrządzone w skutek wywożenia drzewa i kamieni, natłukiwanie i obijanie drzew i odzieranie ich z kory.

3. Przywłaszczenie kory z drzew leżących na ziemi, odkrywanie korzeni drzew, karczowanie pniaków, odrębywanie, odcinanie i obrywanie wierzchołków, gałęzi i gałązek, tudzież osmykiwanie z liści.

4. Wykopywanie, wyrębywanie lub wyrywanie, jako też wszelkie inne uszkodzenia młodych zarośli, drzew i krzewów, tudzież zbieranie gałązek na miotły, prętów, wici, lasek i innych drobnych gatunków drzewa.

5. Zbieranie soków z drzewa (żywicy, terpentyny, soku brzozowego i jaworowego), owoców leśnych (nasienia leśnego, płonek, jagód), grzybów i próchna, tudzież kopanie korzeni.

6. Nieprawne zbieranie podściołu wszelkiego rodzaju (liści, szpilek, chwastów, mchu i t. p.), szczególnie zaś zbieranie takowych motykami i grabiami żelaznemi, przywłaszczanie ziemi, gliny, torfu, kamieni, gipsu i innych płodów mineralnych; wykopywanie darni, koszenie, ścinanie i wyrywanie trawy

leśnej, ziół i innych roślin, nie będących przedmiotem uprawy leśnej.

7. Pozostawanie w lesie wbrew wyraźnemu zakazowi służby leśnej (§. 55); robienie nowych dróg i ścieżek, lub używanie już zaniechanych; robienie żłobów, odprowadzanie wody do lasów sąsiednich, zakładanie węglarni i wszelkie inne używanie gruntu leśnego.

8. Nieprawne wpędzanie bydła do lasów obcych w ogólności, tudzież wpędzanie bydła większej ilości, innego gatunku lub innego wieku; używanie paszy leśnej na innych miejscach i w innym czasie, jak jest pozwolonem.

Wymienione w tym paragrafie czyny karygodne, podpadać mogą ze względu na ich wartość zastosowaniu powszechnej ustawy karnej. Objaśnia to rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 30 grudnia 1854, l. 26589, które też neguje zdanie: jakoby przywłaszczania przedmiotów w §. 60 wymienionych — bez względu na ich wartość — podlegały zawsze jurysdykcyi władz politycznych.

§. 61.

Kto bez uprawnienia lub bez pozwolenia, albo wbrew ustanowionym warunkom, zbiera patyki i odłamki w lesie, może być przymuszony do pozostawienia nazbieranego już drzewa; narzędzia i przyrządy, które nieprawnie miał przy sobie, przepadają na rzecz funduszu ubogich tej miejscowości, w której okręgu popełniony został czyn karygodny. W razie powtórnego przekroczenia, nastąpić ma kara aresztu od jednego do trzech dni.

W myśl rozp. min. spr. wewn. z 20 czerwca 1853,

l. 14552 wpływają wszelkie, wskutek przestrzegania ustawy lasowej ściągane grzywny, do utworzyć się mającego ogólnego funduszu kultury krajowej, którego zarząd ma obecnie reprezentacya kraju.

§. 62.

Jeżeli nie mają zastosowania, ani ogólne przepisy karne, ani postanowienia §§. 44 do 51 włącznie, ani też §. 61, należy czynności, które w §. 60 oznaczone zostały za przestępstwa leśne, a zatem także przekroczenia posiadających prawo służebnictwa (§. 18), karać w miarę okoliczności łagodzących lub obciążających, albo tylko naganą albo też aresztem od jednego do dni czternastu, lub karą pieniężną od 5 do 50 złr. m. k.

Zpowodu przypadku szczegółowego, rozporządziło ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministerstwem rolnictwa: że w razie, jeżeli kilku sprawców popełniło w lesie jaki czyn karygodny, kara pieniężna za takowy nie powinna się nakładać wspólnie na wszystkich razem (in solidum) tylko na każdego zosobna.

§. 63.

Jeżeli do obcych lasów zostało bydło nieprawnie wpędzone, lub tamże przez nieuwagę wpuszczone, natenczas właściciel lasu lub jego zastępca (służba leśna), nie ma wprawdzie w ogólności prawa zabijać je (§. 65), może jednak takowe odpowiednym sposobem wypędzić, lub jeżeli poniósł szkodę, zająć tyle sztuk, ile do wynagrodzenia szkody uznaje za dostateczne. Pastuch, dodany bydłu, może być zmuszony, aby takowe natychmiast wypędził.

§. 64.

Właściciel lasu, lub jego zastępca, winien ugodzić się z właścicielem bydła zajętego w przeciągu dni ośmiu; albo też równocześnie z doniesieniem do władzy w tej mierze właściwej (§. 68), o czynie karygodnym, popełnionym przez wpędzenie bydła, — zanieść żądanie o wynagrodzenie szkody, w przeciwnym zaś razie powinien zwrócić bydło zajęte. Do wynagrodzenia szkody, policzyć należy także wydatki, poniesione przez zajęcie i utrzymanie bydła zajętego (w szczególności zapłatę ludziom użytym i potrzebnym do zapędzenia bydła).

Bydło zajęte zwrócić należy także i wtedy, jeżeli właściciel jego da stosowne zabezpieczenie. Jeżeli właściciel bydła zajętego nie jest wiadomy, lub nie popełniono czynu ulegającego karze, wówczas winien poszkodowany wnieść żądanie o wynagrodzenie szkody przed sędziego cywilnego.

§. 65.

Jeżeli nie można zająć kóz, owiec, świń i drobiu, natenczas wolno takowe zastrzelić, na co jednak przy ukaraniu przestępców wzgląd stosowny wziąć należy. Bydło zabite, należy pozostawić na miejscu jego właścicielowi.

§. 66.

Jeżeli zostanie udowodnionem: iż bydło tylko przez ukrycie się w lesie sąsiednim, zachowane być mogło przed grożącem niebezpieczeństwem, (przed zaspami śnieżnemi, gwałtowną burzą, gradobiciem itd); natenczas zdziałane wpędzenie bydła nie ulega karze.

Należy wszelako wynagrodzić zrządzone przez to uszkodzenia.

§. 67.

Pastuchów, przekraczających przepisy ustawy leśnej, karać należy według §. 62.

Ktokolwiek zrywa, niszczy, lub w jakibądź sposób uszkadza albo psuje znaki ochronne (wichy itp.), winien wynagrodzić szkodę, a oprócz tego ulega jako przestępca leśny karze aresztu od 1 do dni 3, lub grzywnie od 5 do 15 złr. m. k.; jeżeli tam nie popełnił czynu, podlegającego powszechnej ustawie karnej.

§. 68.

Postępowanie względem wszelkich czynów karygodnych, popełnionych przeciw bezpieczeństwu własności leśnej, które ulegają karze według powszechnej ustawy karnej, prowadzić będą sądy karne, w miarę istniejących ustaw.

Jeżeli zaś czyny te nie są niczem innem jak tylko powyżej wymienionemi przekroczeniami (przestępstwami leśnemi §§. 60—67), lub też przekroczeniami przepisów, wydanych co do spławu drzewa i budowli spławowych (§. 41), natenczas postępowanie karne i osądzenie przestępców, należy do władz politycznych, jak to jest przepisanem względem czynów i zaniechań wzbronionych §. 44 do §. 51 włącznie.

Przez przedawnienie ustaje dochodzenie i kara za czyny i zaniechania w ustawie z 3 grudnia 1852 przewidziane, jeżeli obwiniony w przeciągu 6 miesięcy od dnia popełnionego czynu, pod śledztwo nie był podciągnięty. Niepotrzeba w tej mierze ziszczenia się warunków

§. 531, ust. karnej pod a) b) c) przepisanych. (Rozp. min. z 3 maja 1855, dz. ust. p. l. 84).

Rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 9 lutego 1876 do l. 1688, poleca władzom politycznym szybkie i niepobłażliwe postępowanie w ukaraniu przestępstw lasowych.

§. 69.

Postępowanie względem przekroczeń powyższych rozpocząć należy nietylko na żądanie poszkodowanego, albo wskutek doniesienia urzędnika lub sługi ustanowionego i urzędownie zaprzysiężonego do dozoru lasów, pól, winnic i tym podobnych, czy to publicznie przez gminę, czy też przez osobę prywatną (służbę leśną [§. 52], dozorców pól, ogrodów i winnic), tudzież wskutek doniesienia urzędnika lub sługi publicznych władz bezpieczeństwa, w szczególności żandarmów i strażników skarbowych, lecz także i wtenczas, gdy władza polityczna w jakikolwiekbądź inny sposób otrzyma wiadomość o popełnionem przestępstwie leśnem.

§. 70.

Osobom rzeczonym wolno czynić doniesienia podobne, za każdym razem osobno, ustnie lub na piśmie, albo też co miesiąc w wykazie podać się mającym do władzy politycznej tego okręgu, w którym przekroczenie popełnionem zostało; wykaz ten wypełnić należy według formularza załączonego pod *B*.

Wszystkie podania w postępowaniu o przekroczenia ustawy lasowej, są wolne od stempla. (Reskrypt min. skarbu z 11. lutego 1854, l. 1791).

Zgodnie z temi wykazami nie należy w śledztwie karnem, jak najśpieszniej przeprowadzić się mającem,

spisywać formalnego protokołu, lecz wyniki śledztwa i to w głównych tylko punktach, zamieścić w rejestrze karnym, urządzonym według wzoru *C.*; stronom zaś interesowanym udziela się na żądanie zamiast odpisu wyroku, wyciąg z tego rejestru.

Prowadzenie osobnego rejestru karnego dla przestępstw lasowych, przypomina władzom politycznym także rozporządzenie ministeryalne z dnia 5 marca 1858, l. 34 dz. u. p. (Zob. str. 60).

§. 71.

Przeciw orzeczeniom wydanym z powodu powyższych przekroczeń, tudzież z powodu przekroczeń właścicieli lasów (§. 18), niemniej z powodu czynności i zaniechań wzbronionych §§. 44 do 51 włącznie, dopuszczalne są do wyższych władz politycznych te środki prawne, jakich dozwalają ustawy istniejące o przekroczeniach (§. 77).

Przepisy co do rekursów i prawa zmniejszenia lub opuszczenia kary w postępowaniu karnem wobec władz politycznych, zamieszczone w rozporządzeniu ministeryalnem z dnia 30 stycznia 1860, l. 31, dz. u. p.

Prawo rekursu w leśnych sprawach karnych, należących do zakresu władz politycznych, przysługuje leśnikom lub urzędom leśnym, występującym jako oskarżyciele lub uszkodzeni, tylko w tym przypadku, jeżeli zapadł wyrok orzekający winę i tylko przeciw tej części wyroku, która dotyczy ich roszczeń prywatno-prawnych. Rekurs przeciw wyrokom uniewinniającym lub przeciw wymiarowi kary, nie przysłuża im. (Okólnik ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 10 listopada 1865, l. 19843; także §. 465 procedury karnej z dnia 23 maja 1873).

Czy przedłożony być może wyższej władzy polity-

cznej rekurs w sprawach leśno-karnych, przeciw dwu orzeczeniom równobrzmiącym, — wypowiedziało — w przypadku szczegółowym — ministerstwo spraw wewnętrznych, rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1858, l. 32514: że władza niższa nie jest upoważniona w zakresie własnym odrzucić rekurs podany do władzy wyższej i dlatego też rekursy przeciw dwu orzeczeniom równobrzmiącym przedkładane być winny każdego czasu władzy powołanej do zawyrokowania w trzeciej instancyi.

Prośby wniesione w drodze łaski w terminie oznaczonym w §. 71, uważają się jako rekursy, jeżeli orzeczenie jeszcze nie jest prawomocne. (Rozp. min. spraw wewnętrznych z 4 czerwca 1854, l. 537).

ROZDZIAŁ VI.

O postanowieniach co do wynagrodzenia szkody w lasach zrządzonej.

§. 72.

Ktokolwiek stał się winnym czynu karygodnego przeciw bezpieczeństwu własności leśnej, winien wynagrodzić pokrzywdzonemu właścicielowi lasu wszelką szkodę, a zatem nietylko wartość przywłaszczonego płodu leśnego, lecz także pośrednią stratę, wyrządzoną wskutek przeszkodzenia lub zmniejszenia siły produkcyjnej lasu.

§. 73.

Ażeby władze mogły powziąć z dokładnością wysokość szkody, obowiązana jest służba leśna ocenić ro-

dzaj i wielkość uszkodzenia, według zasad zawartych w dodatku *D*.

Szczegóły podane przez dozorującą służbę leśną, potwierdzi lub sprostuje przełożony nad nią urzędnik leśny.

§. 74.

Jeżeli dozorująca służba leśna nie pozostaje pod kierownictwem urzędników leśnych, lub jeżeli doniesienie o poszkodowaniu uczynią inne osoby, nie zaś wspomniona służba dozorująca, natenczas władza polityczna powołać winna do oszacowania szkody jednego z najbliższych urzędników leśnych, lub w braku takich urzędników, innego bezstronnego biegłego, od którego osobną ku temu odbierze przysięgę.

§. 75.

Jeżeli powstaną wątpliwości uzasadnione co do prawdziwości oszacowania szkody, wówczas władza polityczna obowiązaną jest dochodzić i oszacować szkodę na miejscu przez swego delegata, z przywołaniem według możności dwóch przez nią wybranych zaprzysiężonych bezstronnych znawców.

§. 76.

W każdym okręgu władzy politycznej, a według potrzeby nawet w pojedyńczych jego częściach obowiązane są władze polityczne, w porozumieniu z znawcami, zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy ułożyć taryfę wynagrodzenia szkód leśnych, według zasad wyrażonych w załączniku *D*, która ma służyć za podstawę wymiaru wynagrodzenia. Taryfę tę odnowić należy,

jeżeli po niejakim czasie ceny drzewa uległy znacznej zmianie; wolno jednak poszkodowanemu, który w pojedyńczych wypadkach mniema, iż wyższego domagać się może wynagrodzenia szkody i jest w stanie to udowodnić, wstąpić na zwykłą drogę prawa.

W orzeczeniu co do wynagrodzenia szkody, należy się stosować tylko według taryfy, bez różnicy czy rzeczywista nastąpiła szkoda lub nie, czy szkodnik jest posiadaczem służebnictwa, lub nie. (Reskr. min. z d. 21 października 1854, l. 19,845).

Przyznane w drodze orzeczeń karnych o przestępstwa lasowe, kwoty wynagrodzenia szkód, ściągane być mają w myśl §. 1. ces. rozp. z 20 kwietnia 1854, l. 96, dz. u. p. przez władze polityczne w tej rozciągłości, jaką władzom tym nadają ustawy, pod względem egzekucyi. (Reskr. min. z 17 kwietnia 1871, l. 5054.

Odnowione według §. 76 taryfy wynagradzania szkód — nim wejdą w życie — muszą być przedkładane krajowemu inspektorowi lasowemu do rewizyi. (Rozp. ministerstwa rolnictwa z dnia 14 grudnia 1875, l. 11947.

ROZDZIAŁ VII.

O instancyach.

§. 77.

Ktokolwiek rozporządzeniem, wydanem przez niższą władzę polityczną, na mocy niniejszej ustawy lasowej, mieni się być pokrzywdzonym może od tego założyć rekurs do wyższej władzy politycznej. Jeżeli

rezolucya rekurowana, obejmuje w sobie postanowienia co do kary (§§. 2 do 18, 41, 44, 45, 48, 50, 60, 61, 62 i 67), natenczas ma być zastosowany §. 71.

Zresztą obowiązują następujące przepisy co do odwołań, dozwolonych na mocy niniejszej ustawy:

a) Jeżeli orzeczenie wydanem zostało przez władzę polityczną najniższą (§§. 9, 18, 23 i 24), wówczas rekurs założony być winien do władzy politycznej krajowej, a w trzeciej instancyi do ministerstwa spraw wewnętrznych, które wszakże zawsze, t. j. także w przypadkach pod *b), c)*, i *d)* wyrażonych, orzekać będzie tylko w porozumieniu z ministerstwem kultury krajowej i górnictwa.

Z powodów ważnych, do których w szczególności należy uniknięcie kosztów, może władza obwodowa otrzymać od władzy krajowej ogólne lub szczegółowe upoważnienie, do orzekania zamiast niej w drodze delegacyi; przeciw temu orzeczeniu służy prawo rekursu do ministerstwa, jednakże przez władzę krajową, która przyłączyć winna swoję opinią.

b) Jeżeli władza obwodowa powołaną jest do orzekania w pierwszej instancyi, (§§. 2, 9, 20, 25, 26, 35), natenczas rekurs idzie do władzy krajowej i ministerstwa spraw wewnętrznych.

c) Jeżeli pierwsze orzeczenie zastrzeżone jest władzy politycznej krajowej (§§. 21, 26 i 30), natenczas dalszy rekurs ma miejsce tylko do rzeczonego ministerstwa, od którego dalsze powołanie nawet w tym wypadku, jest niedopuszczalnem, jeżeli

d) pozostawionem zostało temuż prawo orzekania bezpośredniego (§§. 2, 23 i 30).

Co się tyczy władzy, do której, tudzież czasu, w którym podany ma być rekurs, obowiązują powszechne przepisy polityczne.

Władza polityczna, od orzeczenia a względnie uchwały, przeciw której założono rekurs, może w skutek rekursu zmienić swoję uchwałę lub orzeczenie, jeżeli przez takowę nikt jeszcze nie nabył prawa. Jeżeli władza polityczna uchwały swej zmienić nie chce, lub w skutek tego, iż inni prawa z niej nabyli, — zmienić nie może; winna przedłożyć rekurs władzy wyższej w najprostszej formie i w przeciągu najdalej ośmiu dni; a gdyby z powodu dochodzeń lub z innych jakichkolwiek powodów, dotrzymanie tego terminu było niemożliwem, winna każde przekroczenie tegoż, usprawiedliwić przy przedłożeniu rekursu. (Rozp. min. spraw wewnętrznych z 30 sierpnia 1868, l. 124 dz. u. p.)

Termin rekursu w powszechności jest 4 tygodniowy. (Rozp. min. z 22 czerwca 1869, l. 116 dz. u. p.)

Naczelną władzą w sprawach lasowych i policyi lasowej, jest obecnie ministerstwo rolnictwa. W sprawach karnych rozstrzyga w trzeciej instancyi ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministerstwem rolnictwa. (Rozp. min. z dnia 14 lutego 1869, l. 22 dz. u. p.)

Jeżeli chodzi o spław zwyczajny drewna wiązanego, bez pomocy budowli do spławu, ze względu na rozporządzenie ministeryalne z dnia 20 kwietnia 1861, l. 49, dz. u. p., jest kompetentną instancyą najwyższą ministerstwo handlu, nie zaś ministerstwo rolnictwa. (Rozp. min. rol. z d. 8 lutego 1873, l. 11284).

Dla ściślejszego wykonania ustawy lasowej z dnia 3 grudnia 1852, wydane zostały następujące rozporządzenia.

1. Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa w porozumieniu z ministerstwem spraw wewnętrznych z d. 27 lipca 1883, l. 137 dz. u. p. odnoszące się do leśno-technicznego personalu politycznej administracyi.

Do wspierania władz politycznych pierwszej i dru-

giej instancyi w sprawach leśno-policyjnych, jako też do nadzorowania i poparcia kultury leśnej w ogólności, dodani są tymże władzom technicy leśni.

W Galicyi jest ośmiu techników leśnych, z których trzech zostaje we Lwowie, a po jednemu w Stanisławowie, Przemyślu, Rzeszowie i Krakowie.

Techników leśnych w Galicyi obowiązuje instrukcya wydana rozporządzeniem namiestnictwa we Lwowie z d. 20 maja 1872, l. 55 dz. u. p.

2. Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z dnia 16 marca 1872, l. 6266., objaśniające §. 22 ustawy lasowej.

3. Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z dnia 2 sierpnia 1872. l. 4281. dotyczące ścisłego wykonania §§. 2 i 21 ustawy lasowej.

4. Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z dnia 3 lipca 1873, l. 6953., co do ściślejszego wykonania ustawy lasowej, przedsiębrania rewizyj lasowych i założenia katastru lasowego.

Rozporządzenie to obejmuje w rozdziale pierwszym nadzorowanie gospodarstwa lasowego w ogólności; w rozdziale drugim kładzie nacisk na zakres działania techników leśnych przydanych władzom politycznym; wyszczególnia w rozdziale trzecim wszystkie ulegające szczególniejszemu nadzorowi stosunki leśne, a mianowicie, z ustawą lasową w ręku, omawia: w §. 3 karczowanie lasu, w §. 4 zadrzewienie, w §. 5 pustoszenie lasu, w §. 6 lasy ochronne, w §. 7 lasy wyłączone, w §. 8 służebnictwa, w §. 9 lasy zostające pod zarządem publicznym, w §. 10 personal leśny gospodarzy i do ochrony lasu, w §. 11 wyprowadzenie płodów leśnych, w §. 12 pożary w lasach i uszkodzenia przez owady, nareszcie w 13 przekroczenia przeciw bezpieczeństwu własności leśnej. Rozdział czwarty mówiący o zwiedzaniu la-

sów; rozdział piąty o katastrze lesnym; rozdział szósty o mapach leśnych przeglądowych; rozdział siódmy o ogłaszaniu postępów w zwiedzaniu lasów; tworzą z dołączonemi sześciu wzorami tabelarycznemi, część instrukcyjną dla przydanych władzom politycznym techników leśnych.

DODATEK I.

USTAWA
z dnia 16-go czerwca 1872 roku
(l. 84. dz. ust. p.).

O stanowisku urzędowem służby nadzorczej, ustanowionej do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej.

§. 1.

Jeżeli do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej, jako to: rolnictwa, leśnictwa, górnictwa, myśliwstwa, rybołowstwa, lub innych praw wodnych, osobna służba nadzorcza na zasadzie ustaw krajowych będzie ustanowiona, natenczas pod względem urzędowego stanowiska członków tej służby (dozorców, strażników itd.), jak tylko przez władzę powiatu politycznego zostaną na urzędzie potwierdzeni i zaprzysiężeni, będą stosowane następujące przepisy bez różnicy, czy takowi są w służbie prywatnej lub publicznej; atoli o tyle tylko o ile rozporządzenia, zakres działania dozorców regulujące, nie będą zawierały postanowień ścieśniających.

§. 2.

Dozorcy, służbę swoję pełniący i noszący przytem przepisany mundur i oznakę służbową, uważani będą jako straż publiczna, i też same prawa służyć im będą, które ustawy przyznają członkom zwierzchności i straży cywilnej.

Przepisy prawne o świadectwie zaprzysiężonych sług państwa, tyczącem się onychże spostrzeżeń służbowych w sprawach karnych, będą także stosowane do świadectw tego samego rodzaju, danych przez dozorców.

§. 3.

Dozorca może aresztować jedynie w celu odstawiania do właściwej władzy dla dalszego postępowania i tylko w następujących przypadkach:

1) jeżeli ten, którego dozorca złapie w chwili popełnienia uczynku karygodnego na przedmiotach jego pieczy poruczonych:

a) jest mu nieznajomy lub nie ma stałej siedziby w gminie albo w gminach, stanowiących okrąg jego nadzorowi podlegający, albo
b) stawi opór jego służbowemu wezwaniu, zelży go lub rzuci się na niego, albo
c) zrządził znaczną szkodę lub postąpił z szczególną złośliwością.

2) Jeżeli dozorca spotka nieznajomego na cudzym gruncie lub w pobliżu przedmiotów, nad któremi ma dozór a okoliczności temu towarzyszące wzniecą silne podejrzenie, że nieznajomy popełnił lub usiłował popełnić czyn karygodny na wzmiankowanych przedmiotach.

§. 4.

Jeżeli osoba, która na zasadzie §. 3 może być aresztowaną, ocala się zapomocą ucieczki, dozorca mocen jest ścigać tęż osobę nawet poza granicami swojego okręgu i aresztować takowę, poza obrębem tegoż.

§. 5.

Rzeczy zapomocą czynu karygodnego osiągnięte tudzież do popełnienia onego potrzebne mogą być osobom na gorącym uczynku schwytanym, odebrane.

§. 6.

Oprócz przypadku schwytania na gorącym uczynku, dozorca mocen jest osobom, o popełnienie lub przygotowanie czynu karygodnego na przedmiotach jego dozorowi poruczonych mocno podejrzanym, odebrać rzeczy według wszelkiego prawdopodobieństwa zapomocą czynu karygodnego osiągnięte, lub do takowego przeznaczone, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie będzie usprawiedliwione.

§. 7.

Dozorca winien osoby aresztowane i rzeczy zajęte odstawiać niezwłocznie do władzy, przeznaczonej do onych odebrania, chybaby osobne ustawy co innego przepisywały.

Co się tyczy osób aresztowanych, 48 godzinny termin oddania onych właściwej władzy do dalszego postąpienia w §. 4. ustawy z dnia 27 października

1862. (Dz. u. p. Nr. 87) wyznaczony, w żadnym przypadku przekroczonym być nie może.

§. 8.

Ustawa niniejsza nie narusza istniejących obecnie rozporządzeń o służbie nadzorczej[1], ustanowionej do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej.

Straży lasowej oprócz punktów przeznaczonych do tego, nie wolno przekraczać w służbie linii kolei żelaznej. Jeśliby to jednak było pożądanem w interesie służby, wtedy udać się winien w tym względzie właściciel lasu do odnośnej dyrekcyi kolei żelaznej, która wnioski swoje przedłożyć ma ministerstwu handlu, celem wydania przez takowe osobnego pozwolenia. Straż leśna objęta tem pozwoleniem, otrzymać winna legitymacye od dyrekcyi kolei żelaznej. (Cyrkularz min. handlu z dnia 31 grudnia 1878 do l. 35834).

DODATEK II.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 5 marca 1858 roku
(dz. u p. l. 34).

Zważywszy, iż traktowanie przestępstw ustawy leśnej, przydzielonych władzom politycznym do osądzenia zapomocą rejestru karnego, okazało się w pra-

ktyce stosownem, wydaje Ministerstwo spraw wewnętrznych dla osiągnienia jednostajnego, i o ile możności uproszczonego postępowania, we wszystkich przypadkach przestępstwa, należących do politycznej czynności urzędowej, następujące przepisy:

§. 1.

Postępowanie w wypadkach przestępstwa, należących do politycznej czynności urzędowej, odbywać się ma ustnie w ten sposób, iżby tylko istotne punkta rozprawy wniesione zostały do rejestru karnego, mającego być prowadzonym wedle załączonego formularza.

§. 2.

Rejestr karny składać się ma z pojedyńczych niezeszytych arkuszy, które z końcem każdego roku składać się będą w oddzielne fascykuły do zamknięcia.

Względem obwinionych, przychodzących w rejestrze karnym, zdziałany być ma alfabetyczny spis imion, z powołaniem na bieżącą liczbę rejestru i zamykany corocznie.

§. 3.

Przestępstwa przychodzące do rozprawy, wniesione być winny do rejestru wedle liczb bieżących.

Pod jedną a tąż samą liczbą jeden tylko wypadek przestępstwa może być przeprowadzony, przyczem atoli jest rzeczą obojętną, czy w takowem wzięło udział jedno indywiduum, lub kilka osób.

W tym tylko wypadku, jeżeli to samo indywiduum równocześnie o kilka przestępstw jest obwinione, przeprowadzoną być winna rozprawa względem wszystkich przestępstw pod jedną i tą samą liczbą.

§. 4.

Napisy pojedynczych rubryk okazują, co ma być wzięte do rejestru karnego.

W rubryce piątej przywiedzione będą tylko najistotniejsze momenta z zeznania obwinionego. Jeżeli tenże przyzna się do przestępstwa, o które jest zaskarżony, natenczas do rubryki tej wnieść tylko należy: „przyznał się“.

Do rubryki szóstej wniesione będą krótko i zwięźle rozstrzygające punkta z zeznań świadków i biegłych z przywiedzeniem ich imion i nazwisk, wieku, stanu, profesyi lub zatrudnienia, tudzież miejsca pobytu.

Do rubryki ósmej nie powinno być wciągnięte formalne orzerzenie, lecz tylko zanotować tam należy karę wymierzoną z oznaczeniem przestąpionego przepisu tak np. „Pięć złotych wedle §§. 12 i 19. rozporządzenia ministeryalnego z d. 15. lutego 1857 l. 33, D. p. p.“ lub na wypadek zaszłego uwolnienia od winy karygodnego czynu, o który był zaskarżony, wyraz „Uniewinniony“ winien być wciągnięty.

§. 5.

Jeżeliby w wypadkach bardzo zawikłanych potrzebnem było obszerniejsze wniesienie rozprawy, natenczas wyjątkowo zastosowanem być może postępowanie protokólarne, które wszakże w każdym razie ograniczy się na dochodzenie okoliczności stanowczych.

Zresztą przestędstwa do rozprawy przychodzące, muszą i w tych wypadkach zanotowane być w rejestrze karnym w sposób widoczny, wypełnić przeto należy zaraz z rozpoczęciem postępowania pierwsze cztery tegoż rubryki, a po ukończonem postępowaniu rubryki VII, VIII, IX i X, tak, iż przy wprowadzeniu postę-

powania protokólarnego tylko dwie rubryki V i VI, nie wejdą w wykonanie. W rubryce XII zanotować należy, iż postępowanie protokólarne wprowadzonem zostało.

§. 6.

Władze pamiętać powinny, że w przyspieszeniu postępowania spoczywa główny warunek utrzymania powagi naruszonego prawa i skuteczności wymierzonej kary. Trzeba tedy unikać wszelkich nie należących do istoty rzeczy dochodzeń i badań i dążyć do tego, ażeby postępowanie zakończonem zostało jedną rozprawą i zaraz z zamknięciem tejże ogłoszenem było orzeczenie obwinionemu, co wedle natury przestępstw, należących do politycznych czynności urzędowych, w zasadzie łatwo wykonanem być może.

Każda zwłoka nieusprawiedliwiona szczególnemi okolicznościami pociąga stosowną karę na winnego urzędnika.

§. 7.

Do rozprawy w wypadkach przestępstwa, do których odnosi się niniejsze rozporządzeuie, nie potrzeba przybierać indywiduum prowadzącego protokół.

§. 8.

Po ukończeniu rozprawy karnej wydać należy interesowanym na ich żądanie zamiast wyroku, wyciąg z rubryki II., IV., VI., VII., VIII i IX.

§. 9.

W wypadkach rekursu przedłożyć należy władzy, powołanej do rozstrzygnienia rekursu, dotyczący arkusz

rejestru karnego w oryginale, wraz z aktami, jakieby do tego należały.

§. 10.

Wedle niniejszych przepisów traktowane być winny wszystkie, do politycznej czynności urzędowej należące przestępstwa bez różnicy.

§. 11.

Prowadzenie tabeli, przepisanej w §. 111, instrukcyi urzędowej dla urzędów powiatowych i stolicowo-sędziowskich ma ustać. Przełożony powiatu (sędzia stolicowy) winien jednak zapomocą osobnego spisu utrzymywać w ewidencyi indywidua swego powiatu z powodu pewnych czynów podejrzane, niebezpieczne i pod dozór poddanemi być mające.

§. 12.

Urzędy powiatowe (urzędy stolicowo-sędziowskie, komisaryaty dystryktowe) jakoteż magistraty komunalne, o ile takowe powołane są do dochodzenia i ukarania przestępstw, należących do politycznej czynności urzędowej, trzymać się winny wiernie przepisów niniejszych, a władze przełożone czuwać mają nad ich wykonaniem. — W szczególności jest obowiązkiem władzy obwodowej (władzy komitetowej, delegacyi) przeglądać podczas urzędowego objazdu rejestra karne urzędów podwładnych, a gdyby przytem spostrzeżone być miały usterki lub zwłoki, zapobiedz temu w sposób odpowiedni, lub donieść o tem do wyższej władzy.

ZAŁĄCZNIKI.

Załacznik *A*. Wzór.

Rota przysięgi dla służby leśnej.

Przysięgam, iż zawsze z jak największą staranością i wiernością strzedz i chronić będę powierzoną dozorowi memu własność leśną; iż bez względu na osobę, doniosę sumiennie o wszystkich tych, którzy w jakibądź sposób szkodę w niej wyrządzić usiłują, lub w rzeczy samej szkodę wyrządzają; iż w miarę potrzeby, zajmę im w sposób ustawą przepisany rzeczy, lub przytrzymam ich samych; iż bez winy nikogo niesłusznie nie oskarżę, ani nań podejrzenia nie rzucę; iż wszelką szkodę o ile można oddalać będę, a o wyrządzonej szkodzie sumiennie i według najlepszej wiadomości mojej doniosę i takową oszacuję, również jak zaradzeniu jej w drodze ustawą wskazanej, domagać się będę; iż wypełnienia obowiązków moich bez wiedzy i pozwolenia przełożonych moich, wyjąwszy nieuchronną przeszkodę, nigdy nie zaniedbam i z powierzonego mi majątku, zdawać będę każdego czasu należyty rachunek. Tak mi Panie Boże dopomóż!

Załącznik *B*. Wzór.

Wykaz miesięczny

przekroczeń przeciw bezpieczeństwu własności lasów i przestępstw leśnych, któr e podpisany w ciągu miesiąca .... podał do wiadomości urzędu (władzy) ....

Liczba porządkowa	Imię i nazwisko, stan, rzemiosło lub zatrudnienie i zamieszkanie obwinionego	Oznaczenie przekroczenia, o które zaskarżono obwinionego	Czas (dzień i godz.) kiedy, i miejsce, gdzie popełnione zostało przekroczenie	Kto spotkał zaskarżonego; czy tenże schwytany został na gorącym uczynku, lub obwinionym zostaje wskutek innych spostrzeżeń, czy i którzy świadkowie zeznać to mogą, czy obwiniony przytrzymanym został, czy dał zastaw, itp.	Wykazanie rodzaju i wysokości szkody, wyrządzonej przez przekroczenie	UWAGA

Załącznik *C*. Wzór.

Wykaz kar

za przekroczenia przeciw własności lasów i przestępstwa leśne, które w urzędzie (u władzy) .... podpadły pod śledztwo karne.

Liczba porządkowa	Imię i nazwisko, wiek, stan, rzemiosło lub zatrudnienie i zamieszkanie obwinionego	Imię i nazwisko, wiek, stan, rzemiosło i zamieszkanie osób, występujących jako oskarżyciele, poszkodowani lub donosiciele	Oznaczenie przekroczenia o które zaskarżono obwinionego	Dokładne wyszczególnienie świadków, którzy za i przeciw zaskarżonemu zeznali	Oznaczenie tych okoliczności, które przez władze (urząd) .... za udowodnione przyjęte zostały	Treść wyroku wydanego przez władzę (urząd) .... wraz z własnoręcznym podpisem przełożonego i protokołującego	Wynagrodzenie szkody przyznane wyrokiem	UWAGA

Załącznik *D*.

Zasady, według których taryfa wynagrodzenia szkód leśnych, ma być sporządzona i szkoda wynagrodzona.

§. 1.

Ustanawiając taryfę wynagrodzenia szkód leśnych, należy rozróżnić następujące gatunki drzewa, jako to:

1. Drzewo opałowe (na opał zwyczajny, na głownie, węgle, do czyszczenia rudy) i
2. drzewo budulcowe i wyrobowe (w pniach całych, krąglakach i klocach, drzewo użytkowe i na sprzęty, drzewo do machin itd.).

Te dwa główne gatunki, rozróżnić należy dalej stosownie do rodzaju drzew, jakie w pewnej miejscowości najwięcej zasługują na wzgląd, (z których jednakże wszystkie mające prawie równą wartość, zebrane być mogą w jeden oddział) — i podzielić według ich właściwości na:

a) gatunek najlepszy,
b) średni i
c) najpośledniejszy.

Dla każdego z tych poddziałów, należy następnie oznaczyć przeciętne ceny leśne, a to: raz od jednej, a w razie bardzo niskich cen drzewa, od więcej stóp sześciennych (od jednej do więcej dziesiątych części metra sześciennego), stałej masy drzewa, po odtrąceniu kosztów za ścięcie i wyrobienie; zaś drugi raz, od miar sześciennych miejscowych (metra sześciennego, stosu itp.). Pierwsze ceny odnoszą się do drzew stojących na pniu i łatwo mogących być ocenionemi jako pnie krągłe, doliczając ewentualne koszta obrobienia. Ostatnie ceny odnoszą się do drzewa ściętego i już wyrobionego, o ile takowe z powodu

przekształcenia swego i powstających przy tem odpadów, nie może być obrachowane jako drzewo krągłe. Drzewo przywłaszczone w ciągu rąbania i przyrządzania, ma być uważane tak, jak gdyby było już zupełnie wyrobione.

§. 2.

Ceny przeciętne innych płodów leśnych, sprzedawanych w pewnych miejscowościach według stałych cen, tudzież ceny za zwyczajne ich miary, należy oznaczyć tak z policzeniem kosztów pozyskania, jak bez takowych.

Taryfy obejmować winny także zwyczajną płacę dzienną wyrobnika prostego, płacę za przywóz i wartość jednego morga (j e d n e g o h e k t a r a) pastwiska, według klas głównych jego jakości.

§. 3.

W razie przywłaszczenia drzewa, wynagrodzoną być ma szkoda, zawsze według cen w taryfie oznaczonych; jeżeli przytem nie odcięto, lub nie odłamano wierzchołków konarów lub gałęzi, albo jeżeli nie wydobyto, albo nie uszkodzono młodych roślin drzewnych.

Wspomnione ceny mają być płacone:

1. P o j e d y ń c z o:

a) za drzewo już ścięte i porąbane, za drzewo przeznaczone do ścięcia, lnb przypadkowo leżące na ziemi, albo za drzewo połamane;

b) za drzewa i żerdzie suche przygłuszone, — lub jeszcze rosnące, jeżeli wyjęto je ze stanu zwartego, a nie należą do rodzajów drzew szczególnie cennych, lub przetykających gdzieniegdzie tylko inne rodzaje;

c) za karczowanie pniaków, jeżeli doły przez to utworzone znowu wyrównano, a pniaki nie były potrzebne jako środek zabezpieczający, ani też spodziewać się nie było można, że nanowo wypuszczać będą.

2. Półtora raza:

a) za drzewa i żerdzie rosnące jeszcze, jeżeli dwie sztuki lub więcej obok siebie stojące, wyjęto ze stanu zwartego, a przez te oprócz przerzedzenia, nic więcej się nie stało, — lub jeżeli je pojedyńczo wyjęto ze stanu obrzedniego;

b) za pozostawione tu i owdzie młode pnie i drzewa wysokopienne lub drzewa szczególnej wartości, choćby pośledniej jakości, — znajdujące się pojedyńczo w zwartym drzewostanie;

c) za karczowanie pniaków, jeżeli wzmiankowane pod 1 c., łagodzące okoliczności, tylko po części mają miejsce.

3. Podwójnie:

a) za drzewa i żerdzie rosnące, jeżeli dwie sztuki lub więcej obok siebie stojące, wyjęto z miejsc przerzedzonych, lub tyleż z miejsc zwartych w taki sposób, że przez to spowodowano więcej niż stan obrzedni;

b) za pozostawione tu i owdzie młode pnie i drzewa wysokopienne, lub drzewa szczególnej wartości i dobrej jakości, znajdujące się tylko pojedyńczo w drzewostanie;

c) za karczowanie pniaków, jeżeli łagodzące okoliczności wyszczególnione pod 1 c., wcale nie zachodzą.

Za drzewo budulcowe i wyrobowe, należy ceny taryfowe policzać tylko przy płacy pojedyńczej; przy płacy w kwotach półtoracznych lub podwójnych, należy nadwyżkę obliczać tylko według cen najlepszego

gatunku drzewa opałowego. Koszta za wyprowadzenie, jeżeli są jakie, wynagrodzić należy osobno właścicielowi lasu.

§. 4.

W razie uszkodzeń zrządzonych przez narębywanie i nacinanie drzew lub żerdzi stojących, przez nawiercanie takowych, zakarbowanie, przez łażenie na drzewa za pomocą żelazek, — podczas wywożenia drzew i kamieni, przez obijanie drzew, lub przez odkrywanie ich korzeni, — obliczyć należy kwotę wynagrodzić się mającą według dziesiątej części wartości całej masy pnia uszkodzonego. Ta kwota wynagrodzenia ustanowioną być winna w czwartej części całej masy pnia, jeżeli drzewa i żerdzie stojące z kory w jakibądź sposób, odarte zostały. Jeżeli szkoda wyrządzoną była przez ścięcie, lub oderwanie wierzchołków, konarów lub gałęzi, czy to z liściem lub szpilkami, czy też bez takowych; — wówczas szkoda wynagrodzoną być ma według kwoty, odpowiadającej gatunkowi i podwójnej objętości sześciennej drzewa przywłaszconego.

Przez używany wyraz drzewa przywłaszczonego, rozumie się tu masa drewna gałęzi (t. j. masa drewna odciętych lub oderwanych gałęzi), nie zaś masa drewna strzały (t. j. masa strzały drzewa uszkodzonego lub poranionego). (Nota min. rolnictwa do min. spraw wewnętrznych z dnia 31 października 1873, l. 5707).

Jeżeli zaś obawiać się należy, iż uszkodzone drzewa wstrzymane zostaną przez to w przyroście, wówczas rzeczone kwoty płacone być mają półtoracznie a nawet podwójnie, jeżeli jest obawa, iż pnie uszkodzone zupełnie uschną. Pręciki na miotły, pręty,

wicie, kije cienkie, laski na obręcze, uważać należy jako chróst, jeżeli je wzięto z drzewa leżącego, a oraz niema dla nich ustanowionych cen osobnych; jeżeli zaś wzięto je z pni lub żerdzi stojących, uważać je należy jako ścięte konary i gałęzie; jeżeli nakoniec, użyto do tego pni młodych, natenczas uważać je należy tak, jak młode rośliny drzewne. Grubsze laski na obręcze, uważane być mają za drzewo wyrobowe.

Jeżeli kora z drzew obdartych nie była odebraną przestępcom, natenczas ma być wynagrodzoną osobno. Jeżeli dla kory nie są oznaczone osobne ceny, wówczas każdą stopę sześcienną (każdy metr sześcienny) stałej masy kory, którą na cel szczególny użyć można, wynagrodzić należy podwójną wartością stopy sześciennej (metra sześciennego) najlepszego gatunku drzewa opałowego, rodzaju odpowiedniego.

§. 5.

Za każdy sążeń kwadratowy (każdy ar) gruntu lasowego na którym dopuszczono się przywłaszczenia lub uszkodzenia młodych roślin drzewnych, należy od roślin drzewnych, mających lat dwa lub mniej, opłacić jako wynagrodzenie szkody, cenę pół stopy sześciennej (0.5 metra sześciennego); za rośliny drzewne mające nad dwa a mniej niż sześć lat, cenę trzech czwartych części stopy sześciennej (0.8 metra sześciennego); zaś od roślin drzewnych, mających więcej jak lat sześć, należy opłacić cenę całej jednej stopy sześciennej (jednego metra sześciennego), stałej masy drzewa opałowego gatunku średniego, oznaczonej według taryfy za drzewo stojące.

Ułamki sążni kwadratowych (dziesiątych części ara) i ułamki krajcarów, uważane będą za całko-

wite. Rzeczone kwoty policzyć należy: pojedyńczo, jeżeli drzewka młode przywłaszczono sobie lub uszkodzono pojedyńczo, jeżeli pozostałe nieuszkodzone rośliny znajduje się zawsze jeszcze dość gęsto i jeżeli zarośl, w której nastąpiło uszkodzenie, nie była uskuteczniona wydatkami nadzwyczajnemi; — jeżeli zaś wspomnione okoliczności, szkodę zmniejszające, tylko w części, albo wcale nie mają miejsca, natenczas szkodę policzyć należy w kwocie półtoracznej albo podwójnej.

Ten sposób tekstowania §. 5, nastąpił wskutek rozporządzenia ministeryalnego z dnia 5 sierpnia 1878, liczba 109 dz. u. p.

§. 6.

Za przywłaszczone soki z drzew (żywicę, terpentynę, sok brzozowy lub jaworowy), za owoce leśne płonki, jagody, grzyby i próchno, należy zawsze opłacać kwoty pojedyńcze. Jeżeli wspomnionych przedmiotów nie odebrano przestępcom, a nie ma dla nich cen oznaczonych, natenczas należy każdej osobie spotkanej przy zbieraniu, stosownie do ilości nazbieranego płodu, policzyć: za żywicę i terpentynę jako wynagrodzenie kwotę dwu do ośmio-krotną zwykłej płacy najmu dziennego; za inne soki z drzewa, owoce leśne, grzyby, próchno, jedną czwartą część aż do całości tejże płacy. Jeżeli podczas przywłaszczenia soków z drzewa, owoców leśnych, grzybów i próchna, nastąpiło uszkodzenie drzew: przez nawiercenie, zacięcie itp., natenczas szkoda ta osobno wynagrodzona być musi.

§. 7.

Za osmykanie liści, za podściółkę, ziemię, glinę, torf, kamienie, gips, darń, korzenie wykopane, trawę

leśną i zioła, jeżeli te płody nie będą odebrane przestępcom, a niema oraz cen pewnych na nie oznaczonych, obliczyć należy od każdego brzemienia, albo od tej ilości, którą osoba dorosła średniej siły, bez nadzwyczajnego natężenia wynieść może z lasu, — wartość jednej czwartej części zwykłego najmu dziennego. Jeżeli rzeczone płody wywiezione będą za pomocą wozów, wówczas należy ocenić ciężar podług brzemion w nich zawartych.

Kwota wynagrodzenia obliczona według taryfy lub według prawideł poprzednich, ma być opłacona:

a) pojedyńczo: za liście osmykane z drzew leżących lub z pojedyńczych gałęzi stojących drzew starszych; półtora raza: jeżeli wielką część korony drzew starszych pozbawiono liści, lecz mniej niż połowę gałęzi, lub pojedyńcze gałęzie drzew młodych; podwójnie zaś: jeżeli stojące drzewa starsze do połowy lub nad połowę, a młode nad trzecią część, ogołocone zostały z liści;

b) pojedyńczo: jeżeli przywłaszczono sobie podściółkę, lecz takowa nigdzie całkowicie zabraną nie została; jeżeli do zbierania nie używano grabi żelaznych, motyk lub innych narzędzi ostrych; jeżeli las nie jest już młody, ani też przeznaczony do odnowienia; jeżeli krótki czas przed tem nie było w nim trzebieży; jeżeli grunt jest lepszej jakości lub jeżeli ściółka znajduje się w nadzwyczajnej ilości; — półtora raza: jeżeli jeden lub dwa, — podwójnie jeżeli więcej z owych warunków, nie zostało dopełnionych;

c) pojedyńczo: jeżeli przywłaszczono sobie: ziemi, torfu, gliny, kamieni, gipsu, darni, trawy, ziół; dalej, jeżeli przy zakazanem kopaniu korzeni, grunt nie został nadwerężony ze szkodą; — zaś półtora raza lub podwójnie, jeżeli

nadwerężenie takie nastąpiło, a to w miarę, czy jest mniejsze lub większe.

§. 8.

Za każdy sążeń kwadratowy (każdy metr kwadratowy) gruntu leśnego, który zostanie ze szkodą zmieniony: przez utworzenie nowych lub używanie już zaniedbanych dróg i ścieżek, przez założenie spustów (żłobów ziemnych itp.), przez niedozwolone odprowadzenie wody, założenie węglarń itd.; może być żądaną jako wynagrodzenie cena sążnia kwadratowego (metra kwadratowego) pastwiska takiej jakości, jaką miał grunt leśny przed szkodliwą jego zmianą. Jeżeli się obawiać można dalszego rozszerzenia powstałych ztąd złych skutków, wówczas opłacić należy tę kwotę półtora raza lub podwójnie; w miarę tego, jak obawa jest większej lub mniejszej wagi.

Uszkodzenia drzew stojących i młodych latorośli, które się wydarzają przy takich szkodliwych zmianach gruntu leśnego, lub przez przywłaszczenia wyszczególnione w poprzedzającym §. 7, wynagrodzone być winne osobno.

§. 9.

Od każdej sztuki bydła, które wpędzone zostanie do lasów obcych bez pozwolenia lub nad oznaczoną ilość, rodzaj lub klasę wieku, lub w miejsca zagajone albo w czasie niepozwolonym, żądać można jako wynagrodzenie:

od konia, mułu lub osła przynajmniej półwyrosłych, cenę 8 stóp sześć. czyli 0·25 metra sześć.;

od niedorosłych do połowy, cenę 6 stóp sześć. czyli 0·20 metra sześć.;

od sztuki bydła rogatego najmniej półwyrosłego cenę 4 stóp sześć. czyli 0·13 metra sześć.;

od niedorosłego do połowy cenę 3 stóp sześć. czyli 0·10 metra sześć.;

od kozy lub capa bez różnicy, cenę 2 stóp sześć. czyli 0·06 metra sześć.;

od świni cenę 1 stopy sześć. czyli 0·03 metra sześć.

od owcy cenę $^1/_4$ stopy sześć. czyli 0·01 metra sześć.;

masy drzewa na pniu stojącego, średniego gatunku i rodzaju, znajdującego się w odnośnej, lub jeżeli są golizny, w graniczącej z niemi części lasu; przypuszczając: że cena drzewa nie wynosi mniej od 1 kr. m. k. ($5^1/_2$ kr. w. a.) za stopę sześcienną (jednę dziesiątą część metra sześciennego) masy stałej drzewa. Jeżeliby ta cena mniej wynosiła, wówczas policzony być może jako wynagrodzenie 1 kr. m. konw. ($5^1/_2$ kr. w. a.) za każdą stopę sześcienną (jednę dziesiątą część metra sześciennego) stałej masy drzewa.

Wyszczególnione kwoty zastępcze opłacone będą półtora raza: jeżeli miejsca zagajone są bardzo młode zarośle naturalne lub uprawy sztuczne, lub też jeżeli już i tak tyle bydła na paszę do lasu wpędzonem zostało, jak to ze względów gospodarskich jest dopuszczalne, lub jeżeli właściwość ziemi, stan pogody, albo udowodnione dłuższe trwanie lub powtarzanie takiego nieprawnego wpędzania bydła, sprowadzą większe uszkodzenie; podwójnie zaś: jeżeli zachodzą dwie lub więcej takich okoliczności obciążających.

Osobnego wynagrodzenia za uszkodzone młode rośliny i zepsute uprawy sztuczne nie można żądać, oprócz wyż rzeczonych kwot wynagrodzenia. Wolno

jest jednakże skarżącemu żądać jednego lub drugiego sposobu wynagrodzenia.

§. 10.

W razie uszkodzeń, które w poprzedzających paragrafach nie są wyrażone poszczególnie, należy oszacowanie wynagrodzenia pojedyńczego lub kilkakrotnego, uczynić według tych wskazówek, jakie podają wyliczone uszkodzenia podobne.

§. 11.

Jeżeli przywłaszczone płody leśne w jakikolwiek sposób zostały zwrócone właścicielowi lasu, natenczas można żądać tylko takiej kwoty jako wynagrodzenie, którąby opłacić wypadało, oprócz odnośnej kwoty pojedyńczej.

Jak już nadmieniliśmy przy §. 2 ustawy lasowej, rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 17 kwietnia 1876, l. 64, dz. u. p. wprowadzone zostały do ustawy lasowej, a zatem i do taryfy wynagrodzenia szkód lasowych, miary metryczne, które też podaliśmy w miejscach właściwych drukiem rozstrzelonym.

LITERATURA.

Schopf Fr. J. Handbuch der Fortsverfassung, des Forstrechtes und der Forstpolizei. 3 tomy. Wiedeń 1835.

Schindler K. Die Forst- und Jagdgesetze der österreichischen Monarchie. Wiedeń 1868.

Pichler Dr. Fr. Sal. Gesetze über Bodencultur in Oesterreich. Wiedeń 1867.

Exterde Dr. E., Baron. Sammlung der wichtigeren österreichischen Gesetze etc. im Forstwesen. Wiedeń 1865.

Gesetze betrefend des Forstgesetz und den Feldschutz Wiedeń 1885.

USTAWY ŁOWIECKIE.

PATENT O POLOWANIU
z dnia 13-go kwietnia 1786 roku.

§. 1.

Właściciele polowania mają prawo utrzymywania w swoich okręgach zwierzyny wszelkiego rodzaju, podawania jej soli z gliną mieszanej i wystawiania w tym celu szop na siano lub jakąkolwiek inną żywność. Tymże właścicielom zupełna nadaje się wolność łowienia, strzelania, tudzież używania na własną potrzebę lub sprzedawania dziczyzny, jako swojej własności — tak jak zwierząt domowych, które po folwarkach hodują — a to w jakimkolwiekbądź wieku, wielkości lub gatunku i o każdej porze roku.

Do polowania nie należy ptasznictwo. Nastawianie nęciska (gdzie ptaszniki sieci nastawiają), na własnym gruncie, lub za dozwoleniem właściciela gruntu, na cudzym gruncie każdemu jest dozwolonem i do tego nie potrzeba zezwolenia właściciela prawa polowania. (Rozp. ministerstwa z dnia 10 stycznia 1854 l. 13247. Czasopismo dla administr. z roku 1857 l. 35. Zobacz

zresztą ustawę co do ochrony zwierząt użytecznych, podaną niżej na str. 34).

§. 2.

Każdy właściciel prawa polowania na grubą czy drobną zwierzynę, ma także prawo utrzymania w swoim okręgu *(territorium)* po lasach, gajach czy krzakach: bażantów, zajęcy i innej dziczyzny, którą mu wolno psami gonić lub szczwać, jeżeli to tylko czyni się bez szkody jakiegokolwiek innego właściciela gruntu, którego w razie wyrządzonej szkody, właściciel polowania nagrodzić będzie obowiązany.

§. 3.

Zwierzynę czarną (dziki) można trzymać tylko w zamkniętych i przeciw wszelkiemu wypadaniu dobrze opatrzonych zwierzyńcach. Jeżeli zwierzyna czarna (dzik) poza zwierzyńcem spostrzeżoną zostanie, to natenczas każdemu i o każdej porze roku będzie wolno takie zwierzę strzelać, lub jakimkolwiekbądź innym sposobem ubić, równie jak wilki, lisy lub inne szkodliwe drapieżne zwierzęta. Gdyby się temu właściciele polowania lub strzelcy sprzeciwiali, to skazanemi zostaną na karę 25 złr. i nagrodzenie wszelkich szkód, z wypadania takiego zwierza pochodzących.

§. 4.

Każdy właściciel polowania może w swym okręgu używać swojego prawa nawet względem przechodniej zwierzyny; może dowolnie chwytać lub jakimkolwiek innym sposobem ubijać zwierzynę, która na jego okrąg przejdzie.

§. 5.

Niewolno właścicielowi polowania ścigać zwierzyny, która w jego okręgu postrzelona czyli raniona, przeszła do obcego okręgu; właścicielowi zaś tego okręgu wolno z nią postąpić jak z swoją własnością.

§. 6.

Pozwala się wprawdzie każdemu właścicielowi okręgu polowania zastawiać żelaza i sidła na zwierzynę, jakoteż wilcze jamy kopać; dla zapobieżenia jednak wszelkiej szkodzie i nieszczęściom, powinny być przy nich zatykane takie znaki, któreby każdy mógł łatwo spostrzedz i rozeznać.

§§. 7, 8, 9, 10, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29 i 30 zmienione późniejszemi rozporządzeniami, opuszczają się.

§. 11.

Władze polityczne mają dawać baczność na to, aby właściciele polowania zbyt długo nie zakazywali strzelać dziczyzny ze szkodą powszechnego rolnictwa; tych zatem, u którychby zbyt wielkie tworzenie się zwierza spostrzegali, znaglać będą podług przepisów obowiązujących bezwzględnie do proporcyonalnego tępienia zwierzyny.

§. 12.

Każdy właściciel gruntów ma prawo zabezpieczyć grunta swoje, bądź w lasach i gajach, bądź poza niemi znajdujące się, jakoteż swe lasy i gaje, parkanami lub płotami jakiejkolwiekbądź wysokości, albo

też rowami wykopanemi, od wdzierania się dziczyzny i od szkody ztąd pochodzącej. Jednakowoż takie parkany, płoty i rowy nie powinny być do łapania zwierza przysposobione. W okolicach ponad wodami położonych, w parkanach lub płotach co 500 kroków bramy porobione być mają, iżby niemi zwierzyna przechodzić i ratować się mogła podczas wielkiego wylewu wody.

§. 13.

Każdemu wolno odpędzić jakimkolwiekbądź sposobem dziczyznę od swoich pól, łąk i winnic. Gdyby przy takiej sposobności jakie zwierzę w biegu uszkodzonem było albo na miejscu zostało, to właściciel polowania nie ma prawa żądania za nie wynagrodzenia.

§. 14.

Po obsianych lub obsadzonych gruntach jakiegokolwiekbądź gatunku i przed ukończonem winobraniem w winnicach, niewolno ani właścicielom polowania, ani myśliwym pod jakimkolwiekbądź pozorem polować, gnać, albo też tylko z wyżłem szukać, nawet pod pozorem wypatrywania jaj i gniazd bażancich i kuropatwich.

Gdy właściciel polowania sam ten zakaz przestąpi, 25 czerwonemi złotemi ukaranym zostanie, które władza polityczna odbierze i odda temu, na czyim gruncie to przestępstwo się stało.

Inni myśliwi zaś trzechdniowym aresztem u wójta gromadzkiego ukarani zostaną.

§. 15.

Wszystkie szkody, bądź po monarchicznych lub prywatnych okręgach polowania w zbożach, winnicach lub drzewach urodzajnych od zwierza poczynione, powinne być natychmiast w naturze albo w pieniądzach wynagrodzone poddanym, w miarę poniesionej przez nich straty.

O wszystkich więc takich uszkodzeniach donosić należy zwierzchności wcześnie, dopóki one jeszcze są widoczne i ocenione być mogą. Zwierzchność w takim razie poleci ludziom bezstronnym, w tejże samej lub w najbliższej gminie wybranym i nakaże oszacowanie szkody przez oględziny.

Władza polityczna w okręgach, w których rząd wykonywa prawo polowania, przybierze do takich oględzin najbliższego rządowego, w innych zaś okręgach dworskiego myśliwego, oznaczy wysokość szkody i do wynagrodzenia jej znagli tych, którzy ją zrządzili.

Według rozporządzenia minist. z dnia 14. lipca 1854 r. (Dz. u. p. l. 128) władze polityczne wyłącznie są powołane do rozpoznawania i rozstrzygania według toku instancyj, wszelkich skarg o wynagrodzenie szkody przez zwierzynę zrządzonej, do tych więc władz podawać należy wszelkie zażalenia dotyczące spraw takich.

§. 16.

W ogólności prawo polowania nie może przeszkadzać posiadaczowi gruntów w rządowych lub prywatnych okręgach polowania położonych, w podnoszeniu kultury krajowej, w nieograniczonem używaniu tych gruntów i stawianiu na nich domów mieszkalnych i gospodarskich, w oczyszczaniu łąk z nieużytecznych

chwastów i cierni i w koszeniu ich, tudzież pasaniu tam bydła w wyznaczonym czasie; aby tylko przy takiem używaniu gruntów nie przekraczał ustaw lasowych, tudzież przepisów policyi i bezpieczeństwa.

§. 17.

Nawzajem bronić należy wszystkich właścicieli prawa polowania przed wszelkiem wdzieraniem się w ich prawa; a ponieważ kradzież zwierzyny i ukradkowe łowy szkodliwemi są z wielu względów, a nawet ze względu na niebezpieczeństwo publiczne, zapobiegać im więc należy wszelkiemi sposobami.

Dlatego też właściciel polowania lub jego strzelcy mają prawo strzelania psów goniących po lasach lub polach, wyjąwszy jednak takie psy, których pasterze do odpędzauia dzikiego zwierza używają i do trzymania ich są uprawnionemi.

§. 18.

Nikomu niewolno pokazywać się z bronią i psami gończemi lub chartami *(Fang- oder Hetzhunde)* w cudzym okręgu polowania, wyjąwszy przechodzących publiczną drogą lub ścieżką.

Przestępcy tego zakazu przytrzymanemi i karanemi będą.

§. 19.

Kto znajdzie zwierzynę, która padła, nie może jej sobie pod żadnym pozorem przywłaszczać, lecz o tem powinien donieść właścicielowi polowania.

§. 20.

Słowem, łapanie lub strzelanie cudzej jakiegokolwiekbądź rodzaju zwierzyny, jest kradzieżą, jak każde inne przyswojenie sobie cudzej własności.

Szkodnicy więc myśliwscy, powinni być tak jak inni złodzieje uważanymi, przez sądy przełożone sądzonymi i karanymi.

§. 174 ustawy karnej z dnia 27 maja 1852 jest następującej osnowy: Z istoty czynu kradzież staje się zbrodnią: III. gdy kradzież więcej niż 5 złr. reńskich wynosi a zarazem popełnioną została *f)* w rybach zabranych ze stawów, *g)* w zwierzynie zabranej albo z ogrodzonych lasów albo z szczególniejszą śmiałością lub też przez sprawcę, z kradzieży tej niejako zwyczajną profesyą prowadzącego. Według §. 178 tej ustąwy karnej taka kradzież, jeżeli niczem więcej nie jest obciążoną, ukaraną będzie ciężkiem więzieniem od sześciu miesięcy do jednego roku, przy obciążających zaś okolicznościach od jednego roku do lat pięciu.

§. 21.

Kto o zatajenie lub przechowywanie szkodnika myśliwskiego przekonanym zostanie, ten równie jak i sam szkodnik powinien być przytrzymanym i sądowi oddanym.

§. 25.

Gdyby uzbrojony złodziej zwierzyny w jakim okręgu polowania na wołanie myśliwych nie poddał

się i bronić się usiłował, natenczas wolno jest myśliwym strzelać, w celu ochronienia się od niego.

§. 92 ustawy karnej opiewa: Czyn nie będzie za zbrodnię poczytany: *g)* jeżeli nastąpił wskutek nieprzepartego oporu lub w koniecznej i usprawiedliwionej obronie.

PATENT
z dnia 7-go Marca 1849 roku
co do wykonania prawa polowania.

(Dz. u. p. l. 154).

§. 1.

Prawo polowania na obcym gruncie i ziemi znosi się.

Prawo polowania nie jest prawem osobnem, samoistnem, dającem się subsumować do ogólnej kategoryi praw, ale jest poprostu wypływem własności gruntu (Tryb. admin. dnia 20 października 1880, l. 2025).

Ponieważ prawo polowania jest wypływem własności gruntu, to ograniczenia w wykonaniu tego prawa nie powinny być rozciągnięte poza zarządzenia ustaw łowieckich. (Tryb. admin. dnia 27 grudnia 1882, l. 2479).

Prawo polowania jest ustawą z dnia 7 marca 1849, tylko o tyle ograniczone, że takowe wykonane być może bezpośrednio jeno przez właścicieli posiadających przynajmniej 200 morgów (115 hektarów) łącznej powierzchni gruntowej (jako też przez właścicieli zamkniętych zwierzyńców); co do innych posiadaczy gruntów wykonywa to prawo tylko gmina. Zresztą znachodzi zastosowanie także na prawo polowania wszystko, co przepisują ustawy, pod względem stosunku właściciela gruntu do in-

nych osobiście uprawnionych. (Tryb. admin. dnia 20 października 1882, l. 2025).

§. 2.

Wynagrodzenie za zniesione prawo polowania dla dotychczasowych uprawnionych ma miejsce w takim tylko razie, gdy to prawo uzasadnionem było na mocy kontraktu odpłatnego, zawartego z właścicielem obciążonego gruntu.

W tych razach komisye do przeprowadzenia ustawy z dnia 7 września 1848 ustanowione, ułożą sposób spłacenia.

§. 3.

Pańszczyzna łowiecka i inne powinności łowieckie znoszą się bez wynagrodzenia.

§. 4.

Prawo polowania w zamkniętych zwierzyńcach pozostaje w swej mocy i w ten sam sposób, w jaki dotąd przysługiwało, bez względu na to, czyli grunta położone w obrębie łowieckim należą do właściciela polowania, czy też do trzecich osób.

§. 5.

Każdemu posiadaczowi gruntu w nieprzerwanej przestrzeni najmniej dwustu morgów czyli 115 hektarów, dozwala się polowanie na tym własnym jego gruncie.

Rozporządzeniem ministeryalnem z 17 kwietnia 1876 l. 68, nastąpiła przemiana miar dawnych na metryczne.

§. powyższy objaśnia bliżej wydany na mocy rozporządzenia minist. z 31 lipca 1849 l. 342, dz. u. p. okólnik gubernialny z dnia 23 sierpnia 1849 l. 74174, który podajemy w całości niżej na str. 93.

Łączności gruntów nie przerywają drogi publiczne lub wody, gdy grunta te leżą wprost naprzeciw siebie; łączności jednak niema pomiędzy gruntami, gdy poszczególne kawałki gruntu łączą się wprawdzie z sobą biegiem dróg publicznych lub potoków, ale są poprzedzielane gruntami obcemi leżącemi wzdłuż tych dróg lub potoków. (Tryb. admin. dnia 19 czerwca 1880, l. 1123).

Kto nabędzie grunta gminne uzupełniające jego posiadłość łowiecką do 200 morgów (115 hek.), staje się właścicielem prawa polowania. (Tryb. admin. dnia 15 czerwca 1882, l. 1174 i dnia 20 października 1882, l. 2025).

§. 6.

Polowanie na wszystkich innych gruntach, §. 4 i 5 niewyjętych, a w granicach obwodu gminy położonych, należy do tejże gminy, a to od chwili, od której ten patent obowiązuje.

§. 7.

Gmina jest obowiązaną, należące do niej polowanie albo niepodzielnie wydzierżawiać, albo go używać przez ustanowionych w tym celu uzdolnionych ludzi (myśliwych).

Co do wykonania prawa polowania przez gminy, wydane zostało rozp. min. z 15 grudnia 1852 l. 257, dz. u. p., które również podajemy niżej na str. 96.

§. 8.

Czysty dochód roczny z polowania do gmin należącego, z końcem każdego roku administracyjnego albo roku dzierżawy, rozdziela się między wszystkich właścicieli, na których gruntach w granicach gminy położonych, gmina użytkuje z polowania, a to według rozległości każdej posiadłości.

Także właściciele ogrodów ogrodzonych mają udział w dochodzie z wydzierżawionego polowania gminnego. (Rozp. min. roln. z dnia 14 maja 1874, l. 4944).

Czynsz za polowanie gminne nie powinien być użyty na cele gminne, tylko rozdzielić go należy między właścicieli gruntów, na których gmina wykonywa prawo polowania. (Tryb. admin. dnia 28 listopada 1879, l. 2040).

Jeżeli prawo polowania gminy jest wydzierżawione na lat kilka za kwotę ryczałtową, to wolno i tę kwotę rozdzielić między posiadaczów gruntów, na których wykonywa się to polowanie. (Tryb. admin. dnia 27 grudnia 1882, l. 2479).

§. 9.

Każda gmina pod karą dziesięciu do dwustu złotych reńskich konw. monetą jest odpowiedzialną za to, gdyby z należącego do niej polowania w inny sposób użytkowano, a nie jak §. 7 przepisuje. Władze administracyjne czuwać mają nad wykonaniem tego postanowienia.

Według rozporządzenia minist. z dnia 10 września 1849 r. (Dz. u. p. l. 386) obowiązane są władze administracyjne dochodzić i rozstrzygać na podstawie powyższego prawa takie wypadki, gdzie gminy między sobą, lub z właścicielami większych posiadłości o prawo polo-

wania spór toczą, jeżeli w tym względzie nie zachodzi żaden prywatny tytuł prawny.

Ukaranie przekroczeń przeciw temu §. przysłuża także władzom politycznym (Rozp. min. z 9 maja 1851 l. 115, dz. u. p.).

§. 10.

Przestępstwa ustaw łowieckich i kradzież zwierzyny, popełniane przez członków gminy, czy też przez obcych, karanemi być winne podług istniejących ustaw karnych.

Zob. §§. 171, 173, 174, II g, i 460 ustawy karnej.

§. 11.

Pojedyńczym posiadaczom gruntów zastrzega się prawo do wynagrodzenia za wyrządzone im szkody przez zwierzynę lub polowanie, również i poszukiwanie tegoż prawa według istniejących przepisów, przeciw pojedyńczym osobom lub korporacyom, które niniejszym patentem upoważnione są do polowania.

Oszacowanie co do pretensyj w sprawach dotyczących wynagrodzenia szkód zdziałanych przez zwierzynę przysłuża władzom politycznym. (Rozp. min. z 14 lipca 1850 r. l. 128, dz. u. p.).

§. 12.

Istniejące policyjne przepisy, tyczące się polowania, o ile im się niniejszy patent nie sprzeciwia, w swojej mocy pozostają, a na władze kładzie się najsurowszy obowiązek ścisłego ich wykonywania.

§. 13.

Kontrakty dzierżawne, tyczące się polowania, które się z postanowieniami tegoż patentu nie zgadzają, ustają od chwili w §. 14 oznaczonej.

Wszystkie pretensye do wynagrodzenia z podobnych kontraktów wynikające, w drodze prawa poszukiwane być mogą.

§. 14.

Patent niniejszy wchodzi w życie od dnia jego ogłoszenia.

OBJAŚNIENIE DO PATENTU
z dnia 7-go Marca 1849 roku
o użytkowaniu z prawa polowania,

ogłoszone okólnikiem gubernialnym z d. 23 sierpnia 1849 l. 74174, wskutek reskryptu ministeryalnego z d. 31 lipca 1849, l. 342 dz. u. p.

§. 1.

Za nieprzerwaną przestrzeń gruntów, której posiadacz podług §. 5 wzmiankowanego patentu ma prawo polowania, uważaną będzie każda przestrzeń, której grunta czy to leżące w jednej, czy też w kilku przyległych gminach, zostają między sobą w takim związku, iż z jednego kawałka gruntu można się dostać na drugi, nie przechodząc przez grunt cudzy; drogi publiczne, koleje żelazne i do nich należące przyległości, wody i t. p., nie przerywają pasma gruntów, a nawet wyspy należy uważać za połączone z gruntem sąsiednim.

§. 2.

Jeżeli grunta, których posiadacze z powodu rozległości niedochodzącej dwustu morgów (115 hekta-

rów), nie mają na nich prawa polowania, są całkiem otoczone od przestrzeni gruntów, wynoszącej 200 morgów (115 hektarów) albo i więcej, to właścicielowi większej przestrzeni gruntów, mającemu prawo polowania, przyznaje się przed innemi prawo do zadzierżawienia polowania, przysługującego gminie na otoczonym gruncie; i to za cenę, jaka wypadnie w stosunku do ceny z kim innym za polowanie gminy ugodzonej, albo w braku tejże, za cenę według słusznego oszacowania, na dłuższy przeciąg czasu. Jeżeli właściciel przestrzeni gruntów nie weźmie polowania w dzierżawę, to zrzeknie się tem samem własnego prawa polowania, a gmina ma moc użytkowania z polowania tak na tej przestrzeni gruntów, jako też i na gruncie otoczonym przez tę większą przestrzeń.

§. 3.

Jak gmina jest obowiązaną do użytkowania z polowania przez umyślnie ustanowionych i uzdolnionych ludzi, tak wzajemnie i dzierżawca polowania gminy ma ten sam obowiązek.

§. 4.

Pod uzdolnionymi do polowania nie rozumie się atoli samych tylko wyuczonych i egzaminowanych strzelców, lecz mogą to być według uznania urzędów powiatowych także tacy ludzie, którzy jakimkolwiek innym sposobem dostatecznie udowodnią potrzebną ku temu świadomość rzeczy.

§. 5.

W razie różności zdań względem sposobu użytkowania z polowania w jakiej gminie, polowanie ma być przez publiczną licytacyą wydzierżawionem.

§. 6.

Kary pieniężne, nałożone podług ustawy łowieckiej, przypadają zakładowi ubogich właściwej gminy.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 15 Grudnia 1852,
względem użytkowania z prawa polowania

(l. 257 dz. u. p.).

§. 1.

Prawo polowania na gruntach, przydzielonych gminom na mocy §. 5 najwyższego patentu o polowaniu z dnia 7 marca 1849 r. do użytkowania z polowania, albo na gruntach ich własnych, nie może być odtąd już inaczej użytkowanem, jak tylko w drodze wydzierżawienia, uskutecznionego przez władzę powiatową polityczną; wyjąwszy przypadek wyrażony w §. 10 niniejszego rozporządzenia.

Także na posiadłości tabularnej należącej do gminy, która wynosi więcej niż 115 hektarów, może być wykonywane prawo polowania, tylko w drodze wydzierżawienia. (Rozp. min. z 22 września 1856 l. 15569).

Co do pytania: czy wydzierżawienie polowania może być dozwolone według gmin katastralnych czyli podatkowych, rozstrzyga władza polityczna (Rozporządzenie min. z d. 24 lipca 1868 l. 1563 i 23 stycznia 1876 l. 14745).

§. 2.

Wydzierżawienie odbywać się winno w drodze głośnego wywołania, publicznie, w miejscu gdzie władza powiatowa polityczna ma urzędową siedzibę swoję. Rozpisanie licytacyi należy o ile możności ogłosić na trzy miesiące przed upływem dawniejszej dzierżawy, a to przez publiczne przybicie za kratą ogłoszeń władzy wyż wspomnionej, według okoliczności nawet w sposób obszerniejszy.

§. 3.

Na dzierżawcę polowania przypuszczonym być może tylko ten, przeciw któremu w tej mierze niema zarzutu.

Gmina jako taka, nie może być przypuszczoną do dzierżawienia polowania i wszelkie kontrakty dzierżawy, mijające się z niniejszym przepisem, są nieważne.

Wydzierżawienie prawa polowania przez spółkę, jest dozwolone według rozp. minist. z 17 lutego 1853 l. 5543 jeżeli przeciw poszczególnym członkom spółki, nie zachodzi żadna przeszkoda.

§. 4.

Akt wydzierżawienia podlega potwierdzeniu władzy powiatowej politycznej.

§. 5.

Jeżeli wydzierżawienie takiego polowania nie może przyjść do skutku, wówczas winna władza po-

lityczna obmyśleć inne stosowne środki, z wyłączeniem użytkowania z tego prawa przez samę gminę.

§. 6.

Dzierżawa nie może wogóle trwać mniej od pięciu lat, i tylko dla ważnych powodów może być wypuszczaną na czas krótszy, nigdy zaś na mniej jak na trzy lata.

§. 7.

Dzierżawca polowania winien złożyć z góry dwuletni czynsz dzierżawny, mający być zawsze w pieniądzach oznaczony, z którego jedna połowa uważaną będzie za kaucyą, druga za czynsz dzierżawny pierwszego roku. Kaucya może także w papierach rządowych być złożoną według kursu, jaki mają na giełdzie w dniu ich złożenia.

§. 8.

Czynsz dzierżawny jednoroczny ma być zawsze składanym z góry, na cztery tygodnie przed rozpoczęciem każdego roku dzierżawy, a to pod karą nowej licytacyi dzierżawy, na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy.

§. 9.

Kaucya i czynsz dzierżawny składane być mają w urzędzie poborowym. W cztery tygodnie po upływie czasu dzierżawy, zwróconą będzie dzierżawcy kaucya za asygnacyą władzy politycznej, o ile nie będzie zatrzymaną na wynagrodzenie szkody, lub na kary.

§. 10.

Wyjątkowo i jeżeli dzierżawa odpowiada warunkom, wyrażonym w niniejszym rozporządzeniu, będzie mogła władza polityczna powiatowa, przedłużyć w miarę przepisu niniejszego rozporządzenia istniejące już kontrakty dzierżawne, po wysłuchaniu gminy dotyczącej i bez rozpisania publicznej licytacyi.

Jeżeli wydzierżawienie obecne odpowiada wymaganiom prawnym i zasadom ekonomii społecznej, może władza polityczna przedłużyć stosunek dotychczasowy, bez licytacyi ponownej. (Rozp. min. z 8 lipca 1857 roku l. 5543).

§. 11.

Co do rozdzielenia czystego dochodu rocznego z polowania, postępować należy według postanowień §. 8 najwyższego patentu o polowaniu z dnia 7 marca 1849 roku.

§. 12.

Bez pozwolenia władzy politycznej, nie wolno zadzierżawionego polowania, odstępować drugim osobom w subarendę, ani częściowo, ani w całości, czy to za zapłatę w pieniądzach, czy też z zastrzeżeniem jakiej części dochodu z polowania; w przeciwnym bowiem razie umowa stanie się nieważną, a strony ulegną karze.

Również zamiana pojedyńczych części graniczących z sobą obszarów polowania, zawisła od zatwierdzenia władzy politycznej.

§. 13.

Dzierżawcy polowania, równie jak posiadacze gruntów, wzmiankowani w §. 5 najwyższego patentu z dnia 7 marca 1849 r., winni są pod własną odpowiedzialnością ustanowić do dozoru polowania uzdolnionych myśliwych, lub przynajmniej obznajomionych z tem ludzi, którzy przez władzę polityczną powiatową za zdolnych do tego będą uznanymi, i tychże władzy politycznej wskazać.

§. 14.

Za zezwoleniem władzy politycznej może także sam właściciel polowania (właściciel gruntów lub dzierżawca polowania) ustanowionym być dozorcą polowania.

§. 15.

Do zastosowania się do powyższych przepisów (§§. 13 i 14), wyznacza się teraźniejszym właścicielom polowania termin trzymiesięczny, od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia. Jeżeli zastosowanie to nie nastąpi, natenczas posiadacze polowania, własne prawo mający, znagleni być powinni do tego stosownemi środkami przymusowemi; co do dzierżawców zaś, należy rozwiązać dzierżawę i nakazać nowe wydzierżawienie na ich koszt i niebezpieczeństwo.

§. 16.

Przeciw wykonaniu niniejszego rozporządzenia nie można czynić zarzutów z tytułu prywatnego.

§. 17.

Do polowania w imieniu własnem lub obcem nikt nie ma prawa, kto nie uzyskał pozwolenia noszenia broni myśliwskiej, stosownie do §§. 14 i 19 dz. u. p. l. 223 najwyższego patentu z dnia 24 października 1852, l. 223.

Osoby zaprzysiężone dla służby leśnej lub łowczej, lub też dla jednej i drugiej razem, bez różnicy, czy są ustanowione przez rząd, gminę lub przez prywatnych, mogą nosić w służbie broń zwykłą, nie potrzebując ku temu paszportu, jeżeli używają przepisanego ubioru służbowego, lub odznaczającego okrycia głowy lub znaku na ramieniu, podanego do powszechnej wiadomości w powiecie. (Rozp. min. z 20 sierpnia 1857 dz. u. p. l. 159).

Rozp. min. z 3 czerwca 1853 l. 3675, przestrzega władze polityczne: aby wydając paszporta na broń — szczególnie dla ludu wiejskiego — postępowały z największą rozwagą i surowością.

§. 18.

Wszelkie przestąpienie lub pominięcie niniejszych przepisów, podlega karze pieniężnej od 25—200 złr. m. k., która wymierzoną będzie przez władzę polityczną i przekazaną na rzecz instytutu ubogich tego miejsca, w którem przestąpienie zostało popełnionem.

Jeżeli kara pieniężna nałożoną być mająca, sama przez się albo ze względu na stosunki winnego, nie może być ściągniętą, wówczas należy ją zamienić na karę aresztu, licząc jeden dzień aresztu na każde pięć złr. m. k.

USTAWA
z dnia 30-go Stycznia 1875 roku
o ochronie zwierzyny.
(Dz. u. k. l. 16).

§. 1.

Nikomu nie wolno w czasie poniżej oznaczonym polować, łowić, lub zabijać następujące rodzaje zwierzyny.

1. Jelenie od 1 Stycznia do 30 Czerwca.
2. Kozły (rogacze) od 1 Marca do 30 Maja.
3. Zające od 1 Lutego do 15 Września.
4. Jarząbki od 1 Lutego do 31 Sierpnia.
5. Cietrzewie i głuszce (koguty) od 20 Maja do 31 Sierpnia.
6. Słonki od 20 kwietnia do 31 Sierpnia.
7. Bażanty i kuropatwy od 15 Stycznia do 15 Sierpnia.
8. Przepiórki i dzikie gołębie od 1 Listopada do 15 Lipca.
9. Dropie i pardwy od 15 Kwietnia do 1 Sierpnia.
10. Ptastwo błotne mianowicie: krzyki, dubelty, kulony, bataliony od 15 Kwietnia do 1 Lipca.
11. Ptastwo wodne mianowicie: dzikie gęsi i dzikie kaczki od 15 Kwietnia do 15 Czerwca.

12. Lisy od 15 Lutego do 31 Sierpnia; tępienie lisa dozwolone jest tylko uprawnionemu do polowania w miejscach, w których uprawnieni hodują zwierzynę, dla której lis jest szkodliwym.

13. Łanie, kozy, cielęta i spiczaki tudzież kury głuszców i cietrzewi, przez cały rok.

Wystrzeliwanie łań i kóz, ze względów gospodarstwa łowieckiego, nastąpić tylko może za przyzwoleniem namiestnictwa.

Zakaz ubijania dzikich kóz i świstaków w okolicach gór tatrzańskich, zawiera osobna ustawa krajowa z 19 Lipca 1869 r., Nr 26, Dz. u. k. (str. 106).

§. 2.

Zakazanem jest łowienie zwierzyny na sidła, żelaza, łapki i inne tym podobne przyrządy.

Wyjątkowo dozwolonem jest łowienie przepiórek rozjazdem, a kwiczołów i jemiołuchów na sidła. Zakazanem jest także zbieranie albo niszczenie jaj i wybieranie młodej zwierzyny z lęgowisk.

Może jednak wyjątkowo uprawniony do polowania lub ustanowiona przez niego straż lasowa wybierać na siatki bażanty i kuropatwy dla chowu i wyjmować jaja z gniazd tym celem, by je wysiedziały kury swojskie.

§. 3.

Niniejsza ustawa nie znajduje żadnego zastosowania do ubijania zwierzyny w ogrodzonych zwierzyńcach; sprzedający jednak taką zwierzynę, albo ten, kto w sprzedaży pośredniczy, winien swe uprawnienie do sprzedaży wykazać świadectwem politycznej władzy powiatowej, inaczej bowiem będzie karany według §. 5 niniejszej ustawy.

§. 4.

Zarządzenia władzy politycznej nakazujące zmniejszenia szkodliwego dla kultury zbytecznego stanu zwierzyny, na podstawie §. 4 patentu o polowaniu z dnia 28 Lutego 1786 r., mogą być wykonane także w porze, w której zresztą nie wolno ubijać takiej zwierzyny.

Sprzedający lub pośredniczący w sprzedaży zwierzyny w powyższy wyjątkowy sposób ubitej, winien się jednak wykazać świadectwem władzy politycznej, że jest do sprzedaży upoważnionym, w przeciwnym bowiem razie będzie karany według §. 5 niniejszej ustawy.

§. 5.

Przekroczenie postanowień §§. 1 i 2 tej ustawy, podlega grzywnie od 5 do 50 złr. Jeżeli jednak wyrządzona szkoda zpowodu ubicia większej ilości zwierzyny jest znaczną lub przestępstwo powtórnie popełniono, może być grzywna aż do 100 złr. podwyższoną.

§. 6.

Kto po upływie dni 14 od czasu, w którym poczyna się pora zakazana, zwierzynę, na którą w tej porze nie wolno polować (§. 1), czy to w całych sztukach, czy w kawałkach, które jednak do spożycia nie są jeszcze całkiem przyprawione, celem sprzedaży obnosi, w sklepach, na jarmarkach, albo w inny sposób do sprzedaży wystawia albo sprzedaje, lub w sprzedaży pośredniczy, podpada oprócz utraty zwierzyny grzywnie w §. 5 tej ustawy oznaczonej.

Takiej samej karze podpada sprzedaż zwierzyny,

której wogóle nie wolno ubijać lub łapać, jakoteż sprzedaży jaj i piskląt dzikiego ptastwa.

Osoby sprzedające zwierzynę pochodzącą z krajów, w których niniejsza ustawa nie obowiązuje, w czasie zakazanym, lub pośredniczące w takiej sprzedaży, mają w należyty sposób wykazać, zkąd ta zwierzyna pochodzi. Jeżeli zaś zwierzyna pochodzi z królestw i krajów koronnych, zastąpionych w Radzie państwa, należy nadto wykazać się świadectwem politycznej władzy powiatowej, że zwierzyna nie została ubitą w sposób bezprawny. W przeciwnym wypadku, postanowienia karne niniejszego paragrafu, będą także zastosowane przeciw osobom, przekraczającym powyższe postanowienia.

§. 7.

Grzywny na podstawie niniejszej ustawy wymierzone, tudzież dochód ze zwierzyny, która w myśl postanowień niniejszej ustawy została skonfiskowaną i przez dotyczącą zwierzchność gminną w drodze publicznej licytacyi sprzedaną, przypadają funduszowi ubogich tej gminy, w której przestępstwo odkryto.

W razie niemożności ściągnięcia grzywny, należy ją zamienić na karę aresztu, a to za każde 5 złr. grzywny, jeden dzień aresztu.

Dochodzenie i wymierzenie kary przysługuje władzom politycznym.

USTAWA
z dnia 19-go Lipca 1869 roku

tycząca się łapania, wytępiania i sprzedawania zwierząt alpejskich.

(Dz. ustawy krajowej l. 29).

§. 1.

Zakazuje się polowania na zwierzęta alpejskie: świstaka i dziką kozę, właściwe Tatrom, lub łapania takowych. Równie zakazuje się sprzedaży tych zwierząt, jakoteż i sadła świstaczego.

§. 2.

Przekroczenie tego zakazu ma być karane grzywną od 5 do 100 złr. w. austr., a w razie niemożności uiszczenia kary, aresztem od jednego do dwudziestu dni. Przydybane zwierzęta czy to żywe, czy zabite, mają być odebrane, a żywe puszczone na wolność.

§. 3.

Dochodzenie i karanie tego przekroczenia, będzie należeć do starostw powiatowych, a w drugiej i ostatniej instancyi do namiestnictwa.

§. 4.

Kary pieniężne wpływać będą do funduszu kultury krajowej.

§. 5.

Na zwierzchności gminne, c. k. żandarmeryę, zaprzysiężoną straż leśną i na wszystkie inne straże publiczne, wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszego zakazu.

LITERATURA.

Schopf Fr. J. Die Jagd-Verfassung und das Jagdrecht in den österreichen und ungarischen-Kronländern. Wiedeń 1858.

Exterde Dr Ernest, Baron. Sammlung der wichtigeren österreichischen Gesetze, Vorordnungen und Erlässe im Jagdwessen. Wiedeń 1877.

Gesetze betrefend Jagd, Vogelschutz und Fischerei. Wiedeń 1885.

USTAWA
o ochronie własności polnej
z dnia 17 lipca 1876 r.,

(l. 28, dz. u. k.).

I. O własności polnej i przestępstwie polowem.

§. 1.

Własnością polną są wszelkie przedmioty, które z prowadzeniem gospodarstwa wiejskiego w najobszerniejszem słowa tego znaczeniu w pośrednim lub bezpośrednim zostają stosunku, a to jak długo znajdują się na otwartem polu.

§. 2.

Wszelkie uszkodzenie własności polnej oraz przekroczenie zakazów zawartych w niniejszej ustawie lub wydanych na jej podstawie przez władzę do tego powołaną, uznaje się za przestępstwa polowe i mają być jako takie karane, jeżeli nie podpadają pod przepisy ogólnej ustawy karnej lub innych szczegółowych ustaw.

§. 3.

W szczególności uznaje się za zakazane:

a) nieprawne chodzenie, koczowanie, jeżdżenie wierz-

chem lub zaprzęgiem po ogrodach, rolach i łąkach, tudzież po gruntach oznaczonych jako zamknięte, czy to przez ogrodzenia, rowy, miedze, tablice z zakazami lub inne widoczne znaki ostrzegające;

b) nieprawne wstępowanie na drogi, które w czasie dojrzewania plonów polnych i owoców, wskutek zarządzenia przełożonego gminy, a względnie przełożonego obszaru dworskiego, zostały zamknięte i tablicami z zakazem lub innemi widocznymi znakami oznaczone jako wzbronione;

c) nieprawne usuwanie lub uszkadzanie ogrodzeń, otwieranie zapór u tychże i usuwanie lub zacieranie tablic z zakazami lub znaków ostrzegających;

d) samowładne tworzenie ścieżek lub dróg polnych;

e) samowładne zaorywanie, zakopywanie lub inne uszkadzania wspólnych dróg polnych lub ścieżek, przenoszenie lub usuwanie znaków granicznych, niemniej worywanie, wkopywanie lub wkaszanie się w cudze grunta;

f) nieprawne obłamywanie lub obcinanie pni, gałęzi, konarów, obrywanie kwiatów, owoców lub liści z drzew i krzewów użytecznych jakoteż wyciąganie palików ochronnych;

g) nieprawne obcinanie lub obrywanie kłosów, strączków, lub innego rodzaju roślin na uprawionych polach, dalej wyrzynanie lub wyrywanie trawy na łąkach, drogach lub miedzach;

h) nieprawne zbieranie lub wykopywanie kości, szmat lub materyałów nawozowych w ogrodach lub na rolach, łąkach, lub pastwiskach i nieprawne kopanie ziemi, piasku, szutru, kamieni, tudzież zbieranie na cudzych gruntach liści i opadłych dojrzałych lub niedojrzałych owoców;

i) nieprawne składanie lub zrzucanie kamieni, ru-

mowiska, czerepów, nieczystości lub chwastów na cudze grunta lub drogi;

k) nieprawne używanie cudzych brogów, szóp lub sprzętów i narzędzi w polu pozostawionych, jakoteż ukrywanie, zawlekanie lub uszkadzanie tych ostatnich;

l) samowolne rozrzucanie cudzych kup ziemi, oborników lub ściółki, półkopków zboża, kopic lub stert siana, słomy lub zboża, jakoteż uszkadzanie znajdujących się w polu przyrządów do suszenia paszy;

m) rozniecanie ognia na cudzym gruncie;

n) samowolne uszkadzanie lub zanieczyszczanie cudzych sadzawek i rezerwoarów na ryby, zakładów do sztucznego chowu ryb, przyrządów do nawodnienia i odwodniania, budowli wodnych, kanałów i studzien polnych;

o) nieprawne pławienie lub pojenie zwierząt domowych w cudzych wodach;

p) samowolne uszkadzanie lub zanieczyszczanie blichującego się płótna.

§. 4.

Popełnia przestępstwo polowe, kto na swoim gruncie roznieca ogień, jeżeli z niego wyniknąć może niebezpieczeństwo dla cudzej własności polnej.

§. 5.

Pozostawianie i pasanie domowych zwierząt poza miejscami zamkniętemi lub zagrodzonemi dozwolonem jest tylko pod należytym dozorem.

Właściciel gruntu nie może być zmuszony do poczynienia zarządzeń ochronnych przeciw uszkodzeniom te-

goż gruntu przez obce bydło. (Orzeczenie trybun. admin. z dnia 21 marca 1878, l. 310.)

§. 6.

Na pastwiskach tak małych lub tak położonych, że nawet przy dozorze zachodzi uzasadniona obawa uszkodzenia obcej własności przez pasące się na nich zwierzęta domowe, należy takowe paść na postronkach lub przywiązywać do przedmiotów stałych.

§. 7.

W miejscowościach, gdzie zachodzi tego potrzeba, a mianowicie w takich, gdzie często zdarzają się szkody nocne, może polityczna władza powiatowa zakazać pasania nocną porą.

§. 8.

Jeżeli drogi wiodące na pastwisko są tego rodzaju, iż przy przepędzaniu bydła słusznie obawiać się należy uszkodzenia cudzej własności, może Rada gminna, a względnie przełożony obszaru dworskiego wydać zakaz, aby na wskazanych przez nich przestrzeniach dróg, nie pędzono bydła na paszę inaczej, jak z zachowaniem potrzebnych środków ostrożności.

§. 9.

Polityczna władza powiatowa może ze względu na stosunki miejscowe celem ochrony własności polnej zarządzić, aby przepęd obcych stad bydła nocną porą gościńcami lub drogami wzdłuż niezagrodzonych pól lub łanów odbywał się tylko pod dozorem poganiacza

ustanowionego przez przełożonego gminy, a względnie przełożonego obszaru dworskiego. Prowadzący bydło winien poganiacza wynagrodzić według taryfy przez zwierzchność gminną, a względnie przełożonego obszaru dworskiego ułożonej, a przez polityczną władzę powiatową zatwierdzonej.

§. 10.

Zakazanem jest pędzenie, trzymanie lub pasanie bydła na obcych gruntach bez szczegółowego tytułu prawnego lub wyraźnego zezwolenia właściciela. Przepis ten odnosi się również do ugorów i ścierni, tudzież do dróg i miedz polnych.

§. 11.

Pokłosie może się odbywać tylko za przyzwoleniem właściciela gruntu, w nocnej zaś porze wzbronione jest bezwarunkowo.

II. Postanowienia karne.

§. 12.

Każde przestępstwo polowe, na które w następnych paragrafach osobna nie jest postanowiona kara, podlega grzywnie od 1 do 40 złr.

§. 13.

Kto jeździ wierzchem lub zaprzęgiem po cudzym grucie (§. 3. lit. a.), podlega grzywnie po 1 zł. od sztuki bydła.

§. 14.

Kto chodzi po gruntach w §. 3, lit. a. oznaczonych lub wstępuje na drogi polne według §. 3, lit. b, wzbronione, podlega grzywnie 50 ct.

§. 15.

Kto nie zachowuje przepisów objętych w §. 5, do 10, podlega grzywnie według następującej taksy:

od sztuki nierogacizny	. 1	zł.
„ sztuki bydła rogatego	. 60	ct.
„ konia, muła lub osła	. 50	„
„ kozy	. 40	„
„ owcy	. 20	„
„ prosięcia ssącego . .	. 10	„
„ gęsi lub indyka . . .	. 10	„
„ sztuki innego drobiu.	. 5	„

§. 16.

Grzywna paragrafem poprzednim dla przestępstw §§. 5—10 postanowiona, będzie podwojona jeżeli przestępstwo popełnione zostało:

a) z umysłu;

b) pod okolicznościami utrudniającemi wykrycie sprawcy, a w szczególności porą nocną;

c) na rolach uprawionych lub obsianych, w ogrodach, na łąkach wilgotnych lub grzęskich; tudzież na gruntach ogrodzonych lub też tablicami ostrzegającemi, albo w inny, w okolicy używany sposób, jako zamknięte oznaczonych;

d) jeżeli szkodnik już raz za przestępstwo polowe w ciągu roku ukarany został.

§. 17.

Kto niszczy lub uszkadza cudze drzewa i krzewy na pniu, czy to na gruntach prywatnych, czy publicznych n. p. przy drogach, podlega grzywnie po 2 złr. od jednej sztuki.

§. 18.

Kto bezprawnie łamie lub uszkadza gałęzie, obrywa owoce; kwiaty lub liście, psuje kosze, albo wyciąga lub psuje znajdujące się przy drzewkach pale ochronne, podlega grzywnie po 1 złr. od sztuki drzewa, krzewu, pala lub kosza.

§. 19.

Jeżeli zachodzą okoliczności na szczególne uwzględnienie zasługujące, można zniżyć grzywny w §§. 13, 14, 15, 17 i 18, ustanowione aż do połowy.

§. 20.

Grzywny zasądzone w jednej i tej samej sprawie karnej przewyższać nie mogą łącznej kwoty 40 złr.

§. 21.

Kto wyda polecenie do popełnienia przestępstwa, ulegnie takiej samej karze, jak gdyby był przestępstwo osobiście popełnił.

Kto zaś da powód do przestępstwa przez to, że wyda polecenie nie dość dokładne lub wyda je osobie niezdolnej do należytego wypełnienia takowego, ulegnie grzywnie do 5 złr.

Grzywna ta nie powinna jednak nigdy być wyższą od kary postanowionej za samo przestępstwo.

§. 22.

Jeżeli przestępstwo polowe popełnionem zostało przez kilka osób, odpowiada każda z nich za wyrządzoną szkodę według postanowień §§. 1301 i 1302 ust. cyw.

§. 1301.

Ust. cyw. Za szkodę bezprawnie wyrządzoną może być więcej osób odpowiedzialnych, gdy do niej przyczyniają się wspólnie, bezpośrednio, lub pośrednio, przez namowę, groźbę, rozkaz, pomoc, ukrywanie i t. p.; albo nawet przez samo tylko nieuczynienie zadość szczególnemu obowiązkowi do przeszkodzenia złemu.

§. 1302.

Ust. cyw. W takim przypadku, każdy odpowiada tylko za szkodę przez swoję nieuwagę zrządzoną, jeżeli uszkodzenie pochodzi z nieuwagi, i udział w niem każdego może być oznaczonym. Jeżeli zaś szkoda umyślnie wyrządzona była, lub też udział każdego ze spólników w uszkodzeniu nie da się oznaczyć; natenczas odpowiadają wszyscy za jednego i jeden za wszystkich; jednakże ten, który wynagrodził szkodę, ma prawo żądania zwrotu od reszty spólników.

§. 23.

Szkodnik obowiązany jest niezależnie od kary wynagrodzić zrządzoną szkodę.

III. O straży polowej.

§. 24.

Dla ochrony własności polnej od szkód, ma być ustanowioną najdalej w roku po ogłoszeniu niniejszej ustawy straż polowa i od niej odebrana przysięga.

Każda gmina obowiązaną jest dla ochrony własności polnej w jej terytoryum położonej, z wyjątkiem gruntów, o których mowa w §. 27, ustanowić wspólną przysięgłą straż polową w odpowiedniej liczbie.

Równy obowiązek ciąży na obszarze dworskim co do gruntów w obrębie jego położonych.

Kilka gmin lub obszarów dworskich, lub obszar dworski z gminą, mogą za pozwoleniem politycznej władzy powiatowej ustanowić wspólną straż polową.

§. 25.

Dla wyjątkowych miejscowych przyczyn może Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym uwolnić tak gminy jak obszary dworskie, co do całości lub części posiadanego terytoryum, od obowiązku ustanowienia straży polowej.

§. 26.

Koszta utrzymania straży ustanowionej przez gminy, rozkładane będą na posiadaczy gruntów jej nadzorowi powierzonych w stosunkn do opłaconego przez nich z tych gruntów podatku gruntowego.

§. 27.

Jednemu lub kilku posiadaczom nieprzerwanego kompleksu gruntów, mających najmniej 50 hektarów

przestrzeni, wolno ustanowić osobną przysięgłą straż polową bez względu na to, czy rzeczone grunta położone są w jednej, czy w kilku gminach. Postanowienie osobnej przysięgłej straży polowej dla obszaru niezawierającego wyż wspomnianej ilości hektarów, wymaga poprzedniego pozwolenia politycznej władzy powiatowej.

§. 28.

Polityczna władza powiatowa zatwierdza straż polową na przedstawienie stron do ustanowienia takowej obowiązanych, i odbiera od niej przysięgę. Jeżeli która ze stron nie dopełni tego obowiązku w terminie §. 24 przepisanym, natenczas polityczna władza powiatowa naznaczy powtórny, nie dłuższy jednak, niż miesięczny termin, po upływie którego zamianuje z urzędu na koszt ociągającego się strażnika przysięgłego, który tak długo obowiązki swoje pełnić będzie, dopóki inny odpowiedny strażnik nie zostanie przez uprawnionego politycznej władzy powiatowej do odebrania od niego przysięgi przedstawionym i przez tę władzę zatwierdzonym.

§. 29.

Przysięgła straż polowa jest w myśl ustawy z dnia 16 czerwca 1872. (Dz. u. p. Nr. 84), strażą publiczną.

Każdy strażnik winien złożyć przysięgę według załączonej roty.

U w a g a. Ustawy z dnia 16 czerwca 1872, podana jest w dosłownem brzmieniu przy ustawie leśnej na str. 57.

§. 30.

Do straży polowej przyjętym być nie może, kto

nie ukończył 20 lat wieku, albo nie posiada dostatecznego fizycznego uzdolnienia, lub nie zasługuje na zaufanie.

§. 31.

Przysięgła straż lasowa i myśliwska, może zarazem być przysięgłą strażą polową.

§. 32.

Każdemn przysięgłemu strażnikowi polowemu winna polityczna władza powiatowa wydać dla legitymacyi stosowny certyfikat, zawierający dokładne oznaczenie obszaru oddanego pod jego dozór.

O zachodzących w rejonie nadzorczym zmianach, należy bezzwłocznie donieść politycznej władzy powiatowej celem sprostowania pomienionego certyfikatu.

Przysięgły strażnik polowy, przyjmujący obowiązek u innego właściciela, winien certyfikat swój przedłożyć właściwej politycznej władzy powiatowej, która wyda mu nowy zmienionym stosunkom odpowiadający certyfikat, z odwołaniem się na przysięgę złożoną przy wstąpieniu do służby pierwotnej.

Formę certyfikatu oznaczy polityczna władza po wiatowa.

§. 33.

Jeżeliby zaszły takie okoliczności, dla których przysięgły strażnik nie byłby był mógł być dopuszczonym do przysięgi, natenczas winna polityczna władza powiatowa, jeżeli utrata urzędu nie nastąpiła już wskutek wyroku sądowego na mocy ustawy karnej, odwołać udzielone mu zatwierdzenie i wydany certyfikat odebrać.

§. 34.

Strażnik przysięgły obowiązany jest przy wykonywaniu służby używać odznak służbowych, przez polityczną władzę powiatową dla straży polowej swego powiatu przepisanych.

§. 35.

Straż polowa przysięgła uzbrojoną być może w broń sieczną, której tylko w obronie własnej użyć jej wolno.

§. 36.

Ustawa z dnia 16 czerwca 1872. (Dz. u. p. Nr. 84) określa stanowisko urzędowe przysięgłego strażnika polowego, mianowicie: co do wiarogodności jego zeznań, co do prawa przytrzymywania i pogoni osób na przestępstwie polowem schwytanych, lub o takowe podejrzanych wreszcie co do prawa fantowania.

§. 37.

Polityczna władza powiatowa obowiązaną jest prowadzić wykaz wszystkich znajdujących się w powiecie przysięgłych polowych i utrzymywać ten wykaz w ciągłej ewidencyi.

Naczelnik gminy i przełożony obszaru dworskiego, niemniej właściciele gruntów w §. 27 wymienieni, są obowiązani pod zagrożeniem grzywny od 2 do 10 zł., donosi politycznej władzy powiatowej najdalej w ciągu dni 14 o każdej zmianie w stanie ustanowionej przez nich przysięgłej straży polowej.

IV. O postępowaniu i władzach do tego powołanych.

§. 38.

Prawo dochodzenia i karania przestępstw polowych, popełnionych tak w gminie jak na obszarze dworskim przy tej gminie istniejącym, wykonywa naczelnik tejże gminy wraz z dwoma asesorami (przysiężnymi) w poruczonym zakresie działania.

§. 39.

Jeżeli obwinionym o przestępstwo polowe jest sam właściciel, albo przełożony obszaru dworskiego, lub jeżeli obwinioną, albo poszkodowaną jest jedna z osób do przeprowadzenia śledztwa i wymiaru kary według §. 38 powołanych, natenczas do postępowania karnego w pierwszej instancyi powołaną jest polityczna władza powiatowa.

§. 40.

Zarządzenie postępowania karnego ma nastąpić na skutek doniesienia zaprzysiężonego strażnika polowego, lub na żądanie poszkodowanego.

§. 41.

O każdem przestępstwie polowem winien strażnik polowy ustanowiony przez gminę donieść przełożonemu gminy, ustanowiony zaś przez obszar dworski lub osoby w §. 27 wymienione, służbodawcy a zarazem przełożonemu gminy.

§. 42.

Przełożony gminy obowiązany jest zawiadomić

natychmiast poszkodowanego o każdem naruszeniu własności polnej, o takich zaś przekroczeniach, które podpadają pod powszechną ustawę karną, donieść sądowi karnemu.

§. 43.

Jeżeli szkoda na gruncie zrządzoną została przez bydło, winien strażnik polowy, w razie, jeśli poszkodowany sam nie dokonał zajęcia, a również w jego nieobecności na rzecz jego zająć, (zafantować) taką ilość bydła, aby ona wystarczyła do wynagrodzenia zrządzonej szkody (§. 1321 ust. cyw.).

Zajęcia tego ma zaniechać strażnik polowy, ustanowiony przez gminę, jeżeli szkoda wyrządzoną została przez bydło należące do trzody gminnej zostającej pod dozorem pastucha przez gminę ustanowionego.

W razie niemożności zajęcia drobiu wolno strażnikowi polowemu takowy zabić, na co przy ukaraniu szkodników wzgląd mieć należy.

Użycie do tego broni palnej dozwolonem jest tylko tym strażnikom polowym, którzy należą zarazem do przysięgłej straży leśnej lub myśliwskiej, albo tym na szczególne zaufanie zasługującym strażnikom polowym, którym polityczna władza powiatowa ze względu na stosunki miejscowe prawo noszenia broni palnej przyzna.

Ubity drób ma być pozostawionym na miejscu dla właściciela i o tem bezzwłocznie zawiadomiony przełożony gminy.

§. 1321.

Ust. cyw. Kto napotka na swym gruncie i ziemi cudze bydło, niema dlatego prawa zabijać takowe. Może je przez użycie stosownego gwałtu spędzić, albo jeżeli przez to poniósł szkodę, zająć prywatnie tyle sztuk bydła,

ile potrzeba do wynagrodzenia szkody. Powinien jednak w ciągu dni ośmiu ugodzić się z właścicielem, lub wnieść do sądu skargę; w przeciwnym zaś razie zwrócić zajęte bydło.

§. 44.

W razie zajęcia zwierząt winien strażnik polowy ustanowiony przez gminę oddać takowe przełożonemu gminy, strażnik zaś ustanowiony przez obszar dworski, i osoby wymienione w §. 27, swemu służbodawcy, a nadto donieść o zajęciu przełożonemu gminy. Tak samo winien postąpić z rzeczami szkodnikowi odebranemi.

§. 45.

Zajęte bydło musi natychmiast być wypuszczone, jeżeli właciciel składa jako zastaw kwotę pieniężną dostateczną do zabezpieczenia należącego się poszkodowanemu wynagrodzenia.

Wysokość takowej oznaczy w razie sporu przełożony gminy.

§. 46.

Przełożony gminy winien o zajęciu lub zafantowaniu niezwłocznie zawiadomić tak właściciela jak poszkodowanego, a zarazem zawezwać tego ostatniego, by swoje pretensye co do wynagrodzenia szkody uzasadnił najdalej w przeciagu 8 dni od dnia zajęcia, w przeciwnym bowiem razie winno zajęte bydło lub fant zwrócone być właścicielowi.

§. 47.

Jeżeli właściciel zajętego zwierzęcia nie jest wiadomy, a pomimo zarządzonego poszukiwania nie zgło-

sił się w 30 dniach od zajęcia, natenczas poszkodowany będzie miał prawo żądać od przełożonego gminy spieniężenia zwierzęcia.

Uzyskana z sprzedaży kwota posłuży przedewszystkiem do pokrycia przysądzonej szkody oraz kosztów prawnych, reszta zaś złożoną będzie w politycznej władzy powiatowej do dalszego postępowania.

§. 48.

Przedmioty z przestępstwa polowego pochodzące, winny być natychmiast prawnemu właścicielowi oddane.

Jeżeli właściciel nie jest wiadomym, winien naczelnik gminy tymczasowo przechowanie tych przedmiotów zarządzić, a jeżeli podlegają zepsuciu, takowe spieniężyć.

Jeżeli prawy właściciel pomimo zarządzonego dochodzenia nie zgłosi się w ciągu roku, to kwota uzyskana ze sprzedaży rzeczonych przedmiotów złożoną będzie w politycznym urzędzie powiatowym do dalszego postępowania.

§. 49.

Przełożony gminy winien co do każdego przestępstwa polowego, którego w myśl §. 38 ma być przedmiotem dochodzenia, natychmiast sprawdzić istotę czynu i zebrać możliwe dowody, a jeżeli zachodzi potrzeba, zarządzić bezzwłocznie oszacowanie szkody.

Następnie powinien usiłować doprowadzić do zgody, a jeżeli ta nie nastąpi, wydać orzeczenie i oznaczyć wysokość wynagrodzenia; przyczem należy mieć wzgląd na wartość przedmiotów w myśl §. 48 poszkodowanemu zwróconych.

§. 50.

Do oszacowania szkody wyrządzonej przez przestępstwo polowe powołana jest przedewszystkiem przysięgła straż polowa.

Jeżeli jednak szkoda według mniemania polowego przewyższa kwotę pięciu złr. winien w takim razie przełożony gminy zarządzić oszacowanie takowej przez jednego przysięgłego detaksatora.

§. 51.

Polityczna władza powiatowa ma ustanowić w każdej gminie detaksatorów do taksowania szkód z przestępstw polowych pochodzących i od nich odebrać przysięgę.

§. 52.

Przełożony gminy a względnie polityczna władza powiatowa przyzna detaksatorowi za każdorazową czynność odpowiedne wynagrodzenie.

§. 53.

Co do postępowania karnego obowiązuje rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 5 marca 1858 r. (dz. p. p. Nr. 34).

W wyroku karnym należy również:

1. wymienić osoby do wynagrodzenia szkody obowiązane;
2. oznaczyć wysokość wynagrodzenia poszkodowanemu przyznanego, na mocy zawartej z obwinionym ugody, lub też na podstawie oszacowania;
3. zasądzić zwrot wydatków powstałych w skutek

zajęcia i żywienia bydła, niemniej w skutek szacowania szkody przez zaprzysiężonego detaksatora.

Rozp. Min. spr. wew. z dnia 5 marca 1858 przytoczone jest w dosłownem brzmieniu przy ustawie lasowej na str. 60.

Jeżeli władza administracyjna nie skonstatowała przestępstwa polowego i nie wydała wyroku karnego, należą roszczenia co do wynagrodzenia z przyczyny uszkodzenia pól, na zwyczajną drogę prawa. (Orzeczenie Tryb. adm. z dnia 25 września 1878, l. 1494.

§. 54.

Jeżeli poszkodowany żąda wynagrodzenia przenoszącego 15 złr. wtedy w wyroku karnym można mu przyznać tylko wynagrodzenie do 15 złr., a co do reszty wynagrodzenia należy go odesłać do zwyczajnej drogi sądowej.

§. 55.

Narzędzia użyte do wykonania przestępstwa polowego służą przedewszystkiem do zabezpieczenia poszkodowanego.

Jeżeli jednak szkoda i koszta postępowania są pokryte, oraz grzywna zapłacona, natenczas narzędzia będące własnością szkodnika zwrócone mu być mają.

§. 56.

Od orzeczenia przełożonego gminy, służy rekurs do właściwej politycznej władzy powiatowej.

Rekurs wnieść należy do przełożonego gminy ustnie lub na piśmie w przeciągu ośmiu dni, licząc od dnia ogłoszenia, a względnie doręczenia wyroku.

W przypadkach, w których polityczna władza po-

wiatowa jest pierwszą instancyą, obowiązują co do dalszego rekursu ogólne przepisy.

Przeciw dwom równo brzmiącym orzeczeniom niema dalszego rekursu.

§. 57.

Kary pieniężne wpływają do funduszu pożyczkowego tej gminy, w której obrębie popełnionem zostało przestępstwo polowe.

W razie niemożności ściągnięcia kary pieniężnej, należy ją zmienić na karę aresztu od 24 godzin do 10 dni, albo na dnie robocze do publicznych celów.

Przytem wymierzać można zamiast grzywny do 5 złr. karę aresztu do 24 godzin, nigdy zaś poniżej sześciu godzin.

Zwykłą miejscową płacę robotnika uważać należy jako równą jednemu dniowi roboty.

§. 58.

Dochodzenie i karanie przestępstw polowych ulega przedawnieniu jeżeli przeciw przestępcy nie wytoczono dochodzenia w przeciągu trzech miesięcy od dnia, w którym przestępstwo zostało popełnionem.

Pretensye o wynagrodzenie szkody pochodzącej z przedawnionego przestępstwa polowego, mogą być poszukiwane w drodze cywilnej.

V. Przepisy dodatkowe.

§. 59.

Ustawa niniejsza zaczyna obowiązywać z dniem 30tym po jej ogłoszeniu i od tego dnia tracą moc

obowiązującą wszystkie dotychczasowe przepisy w sprawach objętych ustawą w ochronie własności polnej, o ile takowe niniejszą ustawą zostały unormowane, a mianowicie rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 30 stycznia 1860 (Dz. u. p. Nr. 28).

Rota przysięgi dla straży polowej.

Przysięgam, że powierzonej nadzorowi memu własności polnej dozorować i strzedz będę zawsze jak najstaranniej, najwierniej, że będąc o wszystkich, którzyby w jakibądź sposób usiłowali takową uszkodzić lub rzeczywiście uszkadzali, lub też w ogóle przestępstw polowych dopuszczali się, nie oglądając się na względy osobiste, sumiennie komu należy donosił, przestępców według potrzeby fantował lub przytrzymywał, że nigdy niewinnego nie będę fałszywie zaskarżał, lub podejrzywał, że będę się starał przeszkadzać wszelkiej szkodzie, podawał i szacował dokonane szkody według najlepszej wiedzy i sumienia mego, tudzież domagał się ich wynagrodzenia w drodze ustawą przepisanej, że bez wiedzy i zezwolenia moich przełożonych lub bez ważnej przeszkody, nie będę nigdy zaniedbywał wykonania obowiązków moich, i że z powierzonej mi własności polnej każdego czasu zdam sprawę.

Tak mi Panie Boże dopomóż!

ZESTAWIENIE CHRONOLOGICZNE

ustaw, rozporządzeń, instrukcyj i t. p., przytoczonych dla objaśnienia i uzupełnienia ustawy lasowej i ustaw tyczących się polowania i ochrony własności polnej.

1786.

Patent o polowaniu z dnia 13 Kwietnia, str. 79, 104.

1848.

Okólnik gubernialny z dnia 14 Stycznia str. 41.

Ustawa z dnia 7 Września 1848, str. 88.

1849.

Ustawa z dnia 7 Marca, l. 154, str. 87, 99, 100.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 31 Lipca, l. 342, str. 89, 93.

Okólnik gubernialny z dnia 23 Sierpnia, l. 74174, str. 89, 93.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 10 Września, l. 386, str. 90.

1850.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 16 Styoznia, l. 63, str. 15 20.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 4 Marca, l. 3393, str. 23.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 14 Lipca, l. 128, str. 23, 91.

1851.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 9 Maja, l. 115, str. 91.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 14 Grudnia, l. 10, str. 18.

1857.

Rozporządzenie ministerstwa sprlw wewnętrznych z dnia 15 Lutego, l. 53, str. 62.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 6 Marca, l. 48, str. 7.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 1 Lipca, l. 124, str. 39, 41.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 8 Lipca, l. 5543, str. 99.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 20 Sierpnia, l. 159, str. 101.

Instrukcya ministeryalna z dnia 31 Października, l. 218, str. 7.

1858.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 7 Lutego, l. 32514, str. 51.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 5 Marca, l. 34, str. 50, 60, 125, 126.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 4 Lipca, l. 4734, str. 12.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 1 Sierpnia, l. 115, str. 8.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 17 Września, l. 9870, str. 8.

1859.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 27 Marca, l. 6165, str. 10.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 14 Czerwca, l. 2988, str. 3.

1860.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 30 Stycznia, l. 31, str. 50, 128.

1861.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 20 Kwietnia, l. 49, str. 55.

1862.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 27 Października, l. 87, str. 59.

1865.

Okólnik ministeryalny z dnia 10 Listopada, l. 19843, str. 50.

1868.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 24 Lipca, l. 1563, str. 96.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 14 Grudnia, l. 11947, str. 53.

1876.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 23 Stycznia, l. 14745, str. 96.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 9 Lutego, l. 1688, str. 49.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 17 Kwietnia, l. 64, str. 3, 76, 88.

Ustawa z dnia 18 Lutego, l. 28, str. 109.

1878.

Ustawa z dnia 18 Lutego, l. 30, str. 13.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 28 Lutego, l. 312, str. 21.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 5 Sierpnia, l. 109, str. 72.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 28 Lutego, l. 312, str. 21.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 21 Marca, l. 310, str. 112.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 25 Września, l. 1494, str. 126.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 30 Listopada, l. 1963, str. 14.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 31 Grudnia, l. 35834, str. 60.

1879.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 28 Listopada, l. 2040, str. 90.

1880.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 19 Czerwca, l. 1123, str. 89.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 20 Października, l. 2025, str. 87.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 11 Listopada, l. 2054, str. 22.

1881.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 11 Lutego, l. 195 i 196, str. 4, 8.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 8 Grudnia, l. 1 z r. 1882, str. 19.

1882.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 15 Czerwca, l. 1174, str. 89.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 20 Października, l. 2025, str. 89.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 27 Grudnia, l. 2479, str. 87, 90.

1883.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 4 Lutego, l. 16, str. 18.

Okólnik ministerstwa rolnictwa z dnia 7 Lutego, l. 17119, str. 19.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 7 Marca, l. 417 i 418, str. 27, 29.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 11 Lipca, l. 1596, str. 4, 5.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 27 Lipca, l. 137, str. 55.

1884.

Ustawa z dnia 30 Czerwca, l. 117, str. 6.

Rozporządzenie ministeryalne z dnia 17 Września, l. 11752, str. 3.

1885.

Rozporzadzenie ministeryalne z dnia 13 stycznia, l. 11488, str. 17.

UWAGA: Wymienione ustawy, rozporządzenia i t. d. nabyć można w ekonomacie c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

LITERATURA.

Gezetze betreffend das Forstwesen und den Feldschutz. W Wiedniu 1885.

Dr. Kajetan Orlecki. Ochrona własności polnej. We Lwowie. 1884.

Wydawnictwa księgarni Gubrynowicza i Schmidta.

DZIELA GOSPODARRKIE.

Przewodnik dla leśniczych. Zbiór wiadomości z gospodarstwa lasowego i odnośnych nauk pomocniczych dla użytku lasów i poświęcających się zawodowi leśnemu. Tom I. Meteorologia, Klimatologia p. Dr. T. Staneckiego. Botanika p. W. Tynieckiego. Zoologia leśna p. P. Romera. Arytmetyka. Geometrya p. T. Staneckiego. — Z rycinami w tekście i tablicami z nauki owadów. Tom II. Gospodarstwo lasowe z rycinami w tekście i tablicami p. H. Strzeleckiego. Cena . . 6·40

Dr. Barański Antoni „Chów koni". Poprzedzony wykładem ogólnych zasad hodowli zwierząt gospodarskich. Cena . . . . 6·80

Biliński L. Dr. System ekonomii społecznej 2 t. . . 10·—
Studya nad podatkiem dochodowem 2 t. . . . . . 6·—

Kretowicz Paweł. „Kucie koni." Opracował lekarz weterynaryi i nauczyciel kucia koni. Z rycinami . . . 1·50

Rylski T. Mechanika rolnicza dla gospodarzy. Wybór i użycie narzędzi rolniczych ze 130 rycinami w tekście 3·—

Schmidt Antoni. „Katechizm budowania drzew owocowych jako też rozpozn. owoców i robienia jabłoczniku." . —·80

Strzelecki H. Las w stanie natury . . . . 1·80
— Cięcie lasu. 1874 . . . . 1·70

Tyniecki Wl. „Zgnilizna kartofli." . . . . —·50

Wodzicki Kaź. hr. „Zapiski ornitol." VIII. „Skowronek" —·80
— „Zapiski ornitol." IX. „Orzeł polski." Cena . . . 2·40

Patzig. G. C. „Praktyczny rządca ekonomiczny według wymagań tegoczesnych." Podręcznik praktycznie pouczający dla właścicieli dóbr, dzierżawców, rządców, początkujących gospodarzy. Podług 9 niemiec. wydania zastosowaniem do potrzeb krajowych, przełożył Hip. Turczyński. Lwów 1878, 2 tomy . . . . . 4·20

„Dzieła Adama Mickiewicza". Najtańsze ze wszystkich dotychczasowych, wydanie stereotyp. ułożone w chronologicznym porządku według wskazówek prof. dra. A. Małeckiego. Cena 4 tomów zbroszurowanych. . 4·60
w oprawie w płótno 6 złr. ze złotymi wyciskami . 6·60
z przesyłką pocztową o 40 cnt. więcej.